

© Nadia Raymond / Agence Tendances Foue - Flore-Aël Sunun / Marina Kellava / Agnieszka Pajgaczowska / Orino Calvo

P.S. POKREN! SOLIDARNOST! EUROPSKA VERZIJA

Obrazovanje za ravnopravnost u različitosti

Ideje za nastavu građanskog odgoja i obrazovanja

uz podršku:

EUROPSKI PARTNERI

R!JEČ UREDNIKA

Kada konačno zbacimo sve one slojeve koji tvore naš nepostojani oklop: znanje, svijest o sebi, katkad uljudnost, navike, sve ono što nam služi kao štiti, zid, teška odjeća koju odijevamo; u trenucima kada svega toga nestane, samoća je potpuna. Istodobno, ono što nam preostaje jest solidarnost.

Christian BOBIN

U društvu čije vrijednosti propadaju, koje je podijeljeno oko kulturoloških, vjerskih i socijalnih tema te koje pokazuje sve uočljivije znake nemogućnosti iskaza gostoprimstva prema drugima, pristup obrazovanju, umjetnosti i mogućnosti izražavanja od životne je važnosti. Više no ikada ključno je raditi s djecom na percepciji te naglašavanju vrijednosti tolerancije i poštovanja koje osobu čine odgovornim građaninom.

Umjetnička djela kao proizvodi neponovljivog pojedinca koja prenose univerzalne poruke mogu pomoći u tom procesu. Ona otvaraju naše nazore prema nepoznatome i empatiji jer svjedoče o osjetljivim realnostima koja su katkad daleko od našeg trenutnog okruženja.

Pomažu nam premostiti osjećaje usamljenosti i straha koji uzrokuju tenzije jer ih je jednako lako iskusiti kada smo sami ili u skupini. Uče nas kako upotrijebiti jezik bez iskaza frustracije i ljutnje nadahnjujući nas na stvaralačke, umjetničke geste.

Kako bi nam to uspjelo, sigurni smo da je obrazovno-umjetnički rad s fotografijama, uz pisanje poruke na radionici pisanja, puno učinkovitiji od općenitih rasprava. Takav rad mladima osigurava prijeko potrebnu potporu te iznosi na vidjelo njihove vlastite nesvjesne predrasude gdje god je to moguće kako bi se uspješnije borili protiv njih. Kako bi im na nježan način pokazali da nas drugi obogaćuju kroz to što jesu i kroz veze koje zajedno možemo graditi. Također, kako bismo pokušali veličati bratstvo, što iziskuje znatan napor, ali je ključno, baš kao što je točno da je upravo ta vrijednost najnestabilniji od tri temelja francuske republike.

Svjedočeći činjenicu da se tenzije bazirane na identitetskim osnovama podižu i izvan naših granica, ove smo godine počeli raditi u međunarodnom partnerstvu, prvi put pokrećući projekt na europskoj razini, s tri druge organizacije: Centrom za mirovne studije u Hrvatskoj, Foundation CIVES u Španjolskoj i School with Class Foundation in Poland. Zajedno smo odabrali 8 fotografija iz četiri zemlje, koje indirektno propituju diskriminaciju, ali i pozivaju nas da s optimizmom prihvatimo zajednički ljudski identitet.

Ove fotografije, podržane priručnikom za nastavnike, pružaju nam odličnu priliku za rad s mladima u različitim institucijama (uključujući popravne domove, domove za djecu s teškoćama, knjižnice) u cilju gradnje građanstva koje je puno poštovanja, tolerancije i otvorenosti prema drugima

Jean Karl DESCHAMPS,
zamjenik glavnog tajnika, la Ligue de l'enseignement

PREGLJED AKTIVNOST!

Aktivnost „p.s. Pokreni solidarnost!“ temelji se na vrlo jednostavnoj zamisli: poruka u boci. 21. ožujka svake godine, na Međunarodni dan borbe protiv rasne diskriminacije, djeca i tinejdžeri šalju razglednice nasumično odabranim osobama iz telefonskog imenika svoje lokalne zajednice.

Na svakoj od tih razglednica stoji **fotografija i poruka solidarnosti osmišljena na radionici pisanja**. Primatelji se pozivaju na odgovor putem odvojive kartice koja se šalje natrag u ured koordinacijske organizacije, Centra za mirovne studije. Organizacija odgovore prosljeđuje učeniku ili učenici koja je poslala razglednicu.

Fotografije su odabrane s ciljem **podizanja svijesti** o različitostima u našem društvu između mladih i primatelja razglednica. Još jedan cilj je **potaknuti mlade na razmišljanje** o vlastitim predrasudama i pogledima na imigraciju, mlade, obitelj, međugeneracijske odnose i još puno toga.

Ovim projektom svake godine neznanci diljem Francuske razmijene **tisuće razglednica (127 000 u 2017. godini)**. Time se stvara jedinstvena veza temeljena na komunikaciji i osviještenosti.

Uspjeh ove aktivnosti zasniva se na **sudjelovanju nastavnika i odgojno-obrazovnih djelatnika** koji žele da njihovi učenici ili skupine mladih koje nadgledaju razmatraju teme kao što su bratstvo, solidarnost i obrazovanje za ravnopravnost u različitosti.

Ovaj priručnik šalje se uz razglednice kao **podrška za voditelje aktivnosti**.

CILJEV! AKTIVNOST!

- ▲ **POTAKNUTI MLADE NA RASPRAVU O RAZLIČITOSTI**, diskriminaciji i percepciji.
- ▲ **POKAZATI MLADIMA KAKO ANALIZIRATI SLIKU** i pomoći im dešifrirati poruke skrivene u slikama kojima su svakodnevno bombardirani u suvremenome društvu.
- ▲ **RAZVIJATI KRITIČKO MIŠLJENJE I VJEŠTINU MAŠTANJA** promišljanjem ideja, mišljenja i osjećaja. Oni su temelj za poruku koja će se zapisati, ukrasiti i poslati
- ▲ **PRIMIJENITI NAUČENO U PRAKSI** pisanjem i slanjem osobne poruke stvarnom primatelju. Ova radnja predstavlja početak angažmana i može postati katalizator istinske osviještenosti te pomoći sudionicima da uče o vrijednostima jednakosti, solidarnosti, pravdi, poštovanju i slično.
- ▲ **POVEZATI SE S PRIMATELJEM PUTEM PISANE PORUKE** koja doprinosi stvaranju jedinstvenog odnosa te pojačava zanimanje za temu o kojoj se raspravlja.
- ▲ **POTAKNUTI PRIMATELJA NA ODGOVOR** i iskaz vlastitog mišljenja na bilo koji način koji im odgovara. Već i sama činjenica da primitak poruke pokreće reakciju pomak je u pozitivnom smjeru!

KORAC! U PROVOĐENJU AKTIVNOST!

1 POGLEDAJTE FOTOGRAFIJE I PORAZGOVARAJTE O NJIHOVU ZNAČENJU

Međusobno razumijevanje bit će važna početna točka za pisanje. Budite vodič mladima kroz razmjenu njihovih stajališta, čak i onih temeljenih na predrasudama. Analiza tih stereotipa i predrasuda pomoći će u borbi protiv razumijevanja isključivo vlastitoga i odbacivanja „drugoga“.

2 POIGRAJTE SE RIJEČIMA

U ovoj aktivnosti fotografija služi kao poticaj za pisanje. Toliko nam toga može poslužiti kao materijal za pisanje, na primjer kako se osjećamo kad pogledamo fotografije, rasprava s vršnjacima te vlastite priče i vrijednosti. Morat ćete pomno voditi mlade kroz proces pisanja i trenutak kada se dovršena djela podijele sa skupinom. Radionica pisanja potiče maštu mladih osoba i njihovu domišljatost te im istodobno osigurava prostor za stvaranje univerzalne poruke temeljene na osobnom stajalištu svakog pojedinca. Poticaji za pisanje osmišljeni su kao pomoć sudionicima pri odabiru načina na koji žele podijeliti svoju poruku.

3 POTRAŽITE PRIMATELJE

Učenici odabiru primatelje iz telefonskog ili internetskog imenika svojega područja. Mrežni imenik možete pretraživati na stranici www.imenik.hr. Važno je ne zanemariti ovaj korak jer upravo on omogućuje svakom sudioniku da zamisli osobu kojoj piše. Najvjerojatnije će ta osoba ipak ostati anonimna, ali što više mogu zamisliti o toj osobi daje sudionicima priliku da promisle o jedinstvenosti svake osobe u svojoj zajednici. .

STOPA ODAZIVA

Također je važno dati mladima do znanja da njihovi primatelji možda neće odgovoriti. Rijetko kad bude više od dva ili tri odgovora po razrednom odjelu. Možete mladima objasniti da je to jako dobra stopa odaziva za ovakav tip prepiske. Kod nasumičnoga masovnog slanja dopisa stopa odgovora obično je manja od jedan posto! Svaki pojedini primatelj odlučuje o tome hoće li odgovoriti ili ne. Njihov izbor ni na koji način ne odražava vrijednost same aktivnosti. Isto tako, možete naglasiti kolektivnu prirodu ovakvoga djelovanja: mnoge će primatelje razglednice dirnuti ili u njih osvijestiti problem čak i ako ne mogu odgovoriti ili jednostavno ne odgovore. Katkad primatelju treba i nekoliko mjeseci za odluku hoće li ili neće odgovoriti.

4 ZAPIŠITE PORUKU NA SREDIŠNJI DIO RAZGLEDNICE

Jedan od ključnih načina kako doprinijeti što boljem učinku poruke jest obratiti pažnju na kakvoću napisanoga i jasnoću poruke. Ne bi smjelo biti nikakvih ograničenja u pogledu oblika same poruke koja se šalje pa je tako na ovome području sve dozvoljeno: crteži, kaligrafija, ukrasna slova, kaligrami, kolaži i tako dalje.

U svrhu zaštite privatnosti maloljetnika, nastavnici trebaju provjeriti je li na dnu razglednice samo osobno ime mladog pošiljatelja. Također je važno navesti razred i naziv ustanove radi točnog upućivanja odgovora.

5 POŠALJITE RAZGLEDNICE

Prije slanja možete i skenirati razglednice. Tako ćete lakše moći povezati odgovore s originalnim porukama. Prilikom savijanja razglednica koristite neki teži predmet, a predlažemo i da zalijepite rubove kako bi spriječili otvaranje na dugome putovanju poruke.

POSTIZANJE VEĆEG UČINKA: SURADNJA S LOKALNIM MEDIJIMA

Međunarodni dan borbe protiv rasne diskriminacije dobra je prilika za podizanje svijesti o toleranciji i solidarnosti. Kontaktiranje lokalnih medija par dana prije aktivnosti može vam pomoći u "pripremi terena", pojačati učinak na one koji dobiju razglednicu i potaknuti primatelje da pošalju povratne razglednice. Ovo je također prilika za diskusiju o građanskom odgoju i obrazovanju. Korisno je poslati priopćenje lokalnim medijima tjedan prije aktivnosti, najaviti slanje razglednica i pozvati ih da na dan slanja dođu popratiti aktivnost. Dobro je i u ovu fazu uključiti učenike kako bi naučili više o funkcioniranju lokalnih medija.

6 ZAPRIMITE ODGOVORE I PREGLEDAJTE REZULTATE

Ukoliko dođe do niske stope odaziva, to može biti tema razredne debate iz područja građanskog odgoja. Pritom je važno da svaki pojedinac ima priliku izraziti vlastite frustracije, postaviti pitanja i tako dalje.

Nakon toga, molimo vas da Centru za mirovne studije javite:

- * primjerke najboljih tekstova (2-3 po odjeljenju će biti dovoljna);
- * članke iz lokalnih medija;
- * Ibroj poslanih razglednica (zbog statistike i mjerenja učinka)

Najbolji tekstovi mogu se iskoristiti u svrhu daljnje promocije projekta.

ADRESA ustanove sudionika

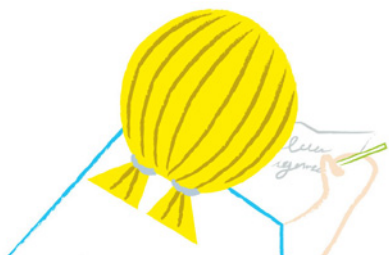
The diagram illustrates the layout of a postcard with three main sections:

- ADRESA koji je sudionik nasumce odabrao:** Points to the recipient address field on the top left of the postcard.
- POVRATNA ADRESA:** Points to the return address field on the bottom left of the postcard.
- TEKST koji je osmislio sudionik ide ovamo:** Points to the large central text area on the right side of the postcard.
- Provjerite je li dijete navelo samo IME:** Points to the fields for first name and last name on the bottom right of the postcard.

POŠALJ!TE PORUKU, POKREN!TE SOL!DARNOST!

ZAŠTO POSLATI OVU PORUKU?

Pošaljete li ovu poruku, odaslat ćete poruku solidarnosti te pozvati sve na razmišljanje o vlastitim predrasudama te osobne promjene s ciljem stvaranja tolerantnijeg društva.

1 PREGLEDAJTE I ANALIZIRAJTE VIZUALE

Dobit ćete osam fotografija, pogledati ih, ponnije ih pregledati, promisliti o njima, raspraviti, postaviti pitanja, obratiti pažnju na način rada fotografa i što je mu je bila namjera izraziti. Primijetit ćete da je moguće fotografije shvatiti na različite načine te da postoji više od jednog tumačenja.

2 RAZBIJTE PREDRASUDE

Ovisno o temama koje fotografija potakne, pozivamo vas na promišljanje o vlastitim predrasudama.

- * Znete li kako su te misli nastale u vašemu umu?
- * Razumijete li zašto i na koji način drugi ljudi hrane te predrasude?

3 NAPIŠITE PORUKU

Zatim ćete dobiti razglednicu na kojoj će bit jedna od osam fotografija. Potpišite se samo imenom, bez prezimena. Na temelju uputa dobivenih na radionici i onoga što vas nadahnjuje, zapišite svoju poruku na papir, a zatim je prepišite na središnji dio razglednice. **Ako želite, slobodno je ukрасite ili obojite.**

4 POŠALJITE RAZGLEDNICU

Morat ćete:

- * Pažljivo presavinuti razglednicu na tri dijela i paziti da se ne otvori
- * Zapisati nasumce odabranu adresu iz telefonskog imenika, zalijepiti markicu i poslati razglednicu!

...I ŠTO ONDA?

Završili ste s najvažnijim dijelom: razmijenili ste stajališta i poslali svoju razglednicu poput poruke u boci. Katkad primatelji odgovore nakon nekog vremena, no ne uvijek. **Što mislite, zašto je tomu tako?**

LA FRATERNITÉ, UNE EXPÉRIENCE À VIVRE

Témoignage d'une enseignante

La plupart des enfants en France sauront, si vous leur posez la question, énumérer les trois termes de la devise nationale « Liberté – Égalité - Fraternité ». Sans doute, sauront-ils aussi donner un sens aux principes fondateurs de la République française. Mais qu'en est-il de leur propre expérience de la fraternité, de ce sentiment qui permet de se sentir lié à tous les autres êtres humains et d'agir vis-à-vis d'eux, et avec eux dans un esprit fraternel ?

Audrey Longprés-Raillet, du collège Albert Camus au Plessis-Tréville (94), fait partie des très nombreux enseignants qui s'appuient, dans leur pratique professionnelle, sur l'opération Jouons la Carte de la Fraternité. Ses propos, recueillis lors d'une interview en 2017, montrent que le sentiment de fraternité n'est pas inné. L'action éducative contribue à le construire et à le faire éprouver.

Aller vers les autres, être fraternel, réussir à conjuguer le singulier et le commun nécessitent tout un cheminement. C'est ce que nous donne à voir le travail d'Audrey Longprés-Raillet auprès de ses élèves.

« J'ai d'abord été frappée par une photo en noir et blanc signée Olivier Culmann, qui représentait deux personnes de dos sur un banc, avec, au premier plan, des barbelés. Elle avait été prise dans un camping en Slovaquie, mais elle laissait place à toutes les interprétations. ». Le collège où elle enseigne, avait fait suivre la présentation de l'opération à l'ensemble des professeurs. « J'ai tout de suite vu que ce projet répondait aux objectifs du parcours citoyen de l'élève », explique l'enseignante d'histoire-géographie et d'éducation morale et civique (EMC). « Il offre aussi un cadre complet pour valider plusieurs des compétences à acquérir : aptitude à la rédaction, travail en équipe, expression des sentiments et émotions, analyse et interprétation d'une œuvre, utilisation de l'informatique et d'Internet... »

La mise en œuvre de l'opération a occupé pendant de longues heures les sept classes dont elle a la charge. Les élèves ont d'abord choisi et analysé parmi les six photos celle qu'ils préféraient, expliqué leur choix, fait des recherches en ligne sur le thème évoqué : l'adoption, les personnes âgées ou la fête des voisins. Les obstacles rencontrés par les élèves n'étaient jamais là où le professeur les attendait. Brillants quand il s'agissait de donner un titre percutant à une image, ils peinaient à exprimer émotions et sentiments. « Mais c'est la rédaction du message de la carte postale qui est la tâche la plus délicate », estime Audrey Longprés-Raillet. « Il faut être très fin dans l'expression, pour transmettre des valeurs de fraternité à une personne inconnue. » Les jeunes ont surmonté la difficulté d'écrire une lettre à un inconnu grâce à ces ateliers. La plupart ne l'avaient jamais fait.

« Le Val-de-Marne leur était inconnu. Ils choisissaient les villes de Gentilly ou L'Haÿ-les-Roses uniquement parce que leur nom était joli », raconte l'enseignante. Dans leur quête du destinataire idéal à leur carte postale, le hasard n'en était pas vraiment. « Ils ont pris conscience que leur choix se faisait à partir d'un nom et d'un prénom : homme ou femme, jeune ou vieux. Ils cherchaient à repérer celles qui devaient être des mamans, qui prendraient le temps de leur répondre, ou les personnes dont le nom laissait à penser qu'elles avaient la même origine qu'eux. » L'opération fut un vrai succès auprès des élèves. Tous, même ceux d'ordinaire en difficulté, se sont montrés réceptifs. « Il n'y avait pas de sanction, puisqu'il n'y avait pas de mauvaise réponse. Leur avis, à partir du moment où il le justifiait, se trouvait toujours valorisé. » L'enseignante compte bien continuer à utiliser un dispositif « aussi riche et positif, au sein d'une société communautariste, en proie aux rejets et aux préjugés ».

FRATERNITY IN A MULTICULTURAL WORLD

Written by Luis María Cifuentes Pérez, PhD

All of the moral and religious traditions, as well as the humanist philosophical tradition, have always defended the Golden Rule: “Do unto others as you would have them do to you.” In other words, you should treat your fellow humans as brothers as equal to you in dignity and in rights.

The concept of fraternity that can be observed in the background of this fraternal attitude towards our neighbor underlies the idea that human beings form a great family, Humanity, and share the same human condition. It is certain that Christianity provided a theological foundation to consider us all as children of God and brothers of Christ, but it was then enlightened humanism in XVIII that placed humanism in a secular perspective that would later in the twentieth century and fruit of international consensus be reflected and illustration by the Universal Declaration of Human Rights.

In Spain for many centuries, the idea of fraternity was associated with Catholicism. However, there have been some minority movements that have given another meaning to the idea of fraternity. In the second half of the XIX century in a context of intense political struggles, the Free Institution of Education claimed a concept of secular humanism, free of all religious dogmatic, in the face of clerical meddling of different political parties. However, these ideas failed to penetrate Spanish society and were progressively persecuted and marginalized. Also in the XX century the Second Republic defended an idea of fraternity derived from socialism. The value of fraternity was then accompanied by the demands for social and economic justice and equality, in a brotherhood among works to fight against inhumane living conditions. This secularist and fraternal humanism was marginalized and even persecution in Spain by the Franco dictatorship that tried to erase any trace of secularized ideas from the social and educational sphere and imposed the idea of charity and brotherhood fostered by the Catholic Church.

In summary, it can be said that the term of “fraternity” is generally used in social contexts impregnated by Catholicism. The NGOs often use the language of solidarity and not of fraternity. The weight of so many centuries of domination of the Catholic religion in Spain has been so powerful that secular humanism has not yet managed to present a public opinion that is of autonomous, clear and positive language on the notion of secular fraternity and on secular humanism as a movement that promotes the social emancipation of all citizens.

¹ https://fr.wikipedia.org/wiki/Institution_libre_d%27enseignement

SOLIDARITY AND FRATERNITY

Napisale Alicja Pacewicz, co-founder and member of the Board & Agata Luczynska, President, School and class foundation

Preveo Piotr Sut

The Solidarity. Pass it on ("Solidarność. Podaj dalej" in Polish) project was born in France in 2002, its original title being "Jouons la carte de la fraternité" – which translates into: "Let's play the card of fraternity". Why then have we chosen title in Poland which is so remote from the original?

The Polish word for fraternity has two meanings in the dictionary: "bonds of consanguinity connecting sons of the same parents" or "brotherly feelings, based on trust, honesty; friendship, solidarity". The term is basically absent from everyday Polish – especially in the meaning used in the original French title. Ever since the French Revolution, fraternité has been one of the core terms of public life in France. Beyond respect for humanity, mutual kindness and care for another human being, it also means treating each other with respect, curiosity and closeness.

In Poland, on the other hand, the word is used, if at all, in historic contexts, in references to the French revolution, or in a military setting – we hear about brotherhood of blood or brotherhood in arms. Then there are also questions like: does brotherhood equally apply to sons and daughters?, can girls have fraternal feelings for each other, or would that be feelings of sorority?.

Eventually, we chose to replace fraternity with a term carrying an equally strong emotional and semantic charge, and we titled the whole project Solidarity. Pass it on!, which we find much closer to the original message.

Solidarity is one of the most important words in the Polish public life. Such was the name of the independent trade union and the mass social movement, which changed the history of Poland and Europe. It gave Poland independence and a new political system. It contributed to the downfall of communism in other countries of the Soviet bloc as well. It triggered the peaceful European revolution, which changed lives of millions of people. Ideals of the Solidarity movement were democracy, open society, responsibility for others, dialogue.

Even though connotations of Solidarity are no longer as unambiguous, and it appeared in numerous contexts and meanings over the 25 years from regaining independence, it still carries a strong emotional charge and best reflects the values at the core of our project.

BROTHERHOOD AND UNITY TRANSLATED INTO SOLIDARITY?

Written by: Emina Bužinkić is a political activist engaged with the Centre for Peace Studies. She is a PhD candidate at the University of Minnesota at the College of Education and Human Development

Brotherhood and Unity had had a long history in previous regime of the current post - Yugoslav landscape. It was not only a political slogan but a streamline of social and economic life of a recently violently disintegrated federal state. In the past twenty years and longer, and with the experience of the devastating civil war, Brotherhood and Unity carry a strong inappropriate and negative connotation, and remains used only in a rare left circles and among older generations, mainly supporters of the Yugoslav socialism.

Violence that had occurred at the beginning of the 90's, set forth nationalism with a very strong and pernicious political drive with such consequences globally known of. However, brotherhood and unity kept living as a string between peoples of divided ex-state through antiwar movement and strong political oppositional movements that have been still invigorating pluralism in political realities today. What was once known as brotherhood and unity, it has been in recent two decades reintroduced as interconnection and rebuilding trust among people of all ethnicities and religious backgrounds in post-Yugoslav space. Most prominent example was the Anti-War Campaign, Croatia, that was established as a civic movement and horizontal collaborative network at the beginning of the war, advocating for non-violence and protection of human rights. Anti-War Campaign has spawned off number of peace, human rights and education oriented civil society organizations while 'establishing the foundation for long term influence' ¹.

Years after, with growing inequalities in society and recognition of deep social, economic, cultural and environmental consequences of the war event, the concept of solidarity emerged. Slowly but steadily, brotherhood and unity, one could argue, took contours of solidar support among deprived and marginalized ones and widened space of mutual support, empowerment and collaboration between unprivileged and privileged ones. Numbers of educational programs, social enterprises, community work reveal those connections rooted in ideas of the common good. Most recent example of such a solidarity appeared during arrival of refugees in 2015 to Croatia (and earlier years in other post-Yugoslav countries) when the ad hoc established Welcome! Initiative stood against the coined political threat under title 'refugee crisis' and mobilized hundreds of citizens in providing aid, legal support and human touch to those who forcedly fled their homes due to the very same reason many from these spaces fled when brotherhood and unity was endangered by new political ideas.

¹ Dora Komnenović, « (Out)living the War: Anti-War Activism in Croatia in the Early 1990s and Beyond », Justus Liebig University, 2014.

ŠTO JE DISKRIMINACIJA?

'Diskriminirati znači staviti nekoga u nepovoljniji položaj zbog jedne ili više osobnih karakteristika te osobe. Do diskriminacije vrlo često dovode predrasude, a ona može obuhvaćati neprijateljsko ponašanje, isključivanje i segregaciju, ponekad čak i otvoreno nasilje. Bilo kakav oblik diskriminacije zabranjen je zakonom.

Od diskriminacije nas štiti Zakon o suzbijanju diskriminacije. On navodi 17 osnova na kojima diskriminacija može biti počinjena, i to u 10 područja: rada i radnih uvjeta; obrazovanja, znanosti i sporta; socijalne sigurnosti; zdravstvene zaštite; pravosuđa i uprave; stanovanja; javnog informiranja i medija; pristupa dobrima i uslugama te pružanju istih; članstva i djelovanja u sindikatima, organizacijama civilnog društva, političkim strankama i drugim organizacijama te sudjelovanja u kulturnom i umjetničkom stvaralaštvu.

Diskriminacija se može pojaviti u raznoraznim oblicima:

A Izravna diskriminacija

Izravna diskriminacija je postupanje uvjetovano nekim od diskriminacijskih osnova kojim se osoba stavlja ili je bila stavljena ili bi mogla biti stavljena u nepovoljniji položaj od druge osobe u usporedivoj situaciji..

// primjerice:

Poslodavac odbije zaposliti kandidata ili kandidatkinju zbog njegova/njezina spola/imena/invaliditeta/obiteljske situacije i sl.

B Neizravna diskriminacija

Neizravna diskriminacija postoji kada naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa, stavlja ili bi mogla staviti osobe u nepovoljniji položaj po nekoj od diskriminacijskih osnovi, u odnosu na druge osobe u usporedivoj situaciji, osim ako se takva odredba, kriterij ili praksa mogu objektivno opravdati zakonitim ciljem, a sredstva za njihovo postizanje su primjerena i nužna.

C Uznemiravanje

Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje uzrokovano nekim od osnova diskriminacije koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, a koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Središnje tijelo za suzbijanje diskriminacije u hrvatskoj je pučka pravobraniteljica. No, osim ustavne kategorije pučkog pravobranitelja, hrvatsko zakonodavstvo 2003. godine ustanovilo je još dvije pravobraniteljske institucije, za djecu i ravnopravnost spolova, te 2008. godine instituciju za osobe s invaliditetom. Tako, sustav zaštite i promicanja ljudskih prava i jednakosti je segmentiran, zbog čega je suradnja osobito važna. Upravo stoga, a s ciljem jačanja zaštite građana, 2013. godine potpisan je Sporazum o međuinstitucionalnoj suradnji između pučke pravobraniteljice, pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, pravobraniteljice za osobe s invaliditetom i pravobraniteljice za djecu.

Sporazum posebice naglašava suradnju u radu na pritužbama građana, kod obilazaka i pregleda mjesta na kojima se nalaze osobe lišene slobode, provođenju istraživanja, izvještavanju o pitanjima diskriminacije, edukaciji zaposlenika te na raznim projektima, u javnim nastupima s ciljem zaštite i promicanja ljudskih prava te suzbijanja diskriminacije i promicanja jednakosti. Osnove po kojima se nekog može diskriminirati jasno su određene u Zakonu o suzbijanju diskriminacije.

Postoji 17 osnova diskriminacije.

To su: rasa ili etnička pripadnosti ili boja kože, spol, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovno stanje, članstvo u sindikatu, obrazovanje, društveni položaj, bračni ili obiteljski statusa, dob, zdravstveno stanje, invaliditet, genetsko naslijeđe, rodni identitet, izražavanja ili spolna orijentacija.

OBRAZOVANJE ZA RAVNOPRAVNOST U RAZLIČITOST! ! PROTIV PREDRASUDA

Danas je važnije nego ikada prije razumom se boriti protiv barbarstva.

Danas je važnije nego ikada prije obrazovati mlade za borbu protiv svih oblika povlačenja u sebe i odbacivanja drugih, protiv svih oblika diskriminacije. Međunarodni dan za eliminaciju rasne diskriminacije slavi pedeseti rođendan. Iz toga je jasno da prethodnih 50 godina djelovanja nije bilo dovoljno za promjenu svjetonazora.

Nije nimalo lako istinski promijeniti percepcije mladih i ublažiti njihova stajališta vezana uz diskriminaciju i odbacivanje, prvenstveno zato što to od nas, odgojno-obrazovnih djelatnika, zahtijeva promišljanje o vlastitim percepcijama i njihovu dekonstrukciju prije negoli smo spremni pružiti potporu mladima u tom procesu.

Izbjegavanje moralizma

Svaki odgojno-obrazovni djelatnik zna da za postizanje takvoga cilja nije dovoljno samo djecu izlagati moralnom jeziku. No naročito je teško odvojiti se od moralnog pritiska koji osjećaju Europljani kao generacija obilježena riječima „nikada se ne ponovilo“ imajući u vidu Auschwitz. Tolerancija prema lošem odabiru riječi ili dopuštanje učenicima da izraze mišljenja nalik rasizmu ili antisemitizmu za većinu je odgojno-obrazovnih djelatnika bolno iskustvo. Stoga smo u iskušenju da pripremimo učenike, da ih vodimo kroz način izražavanja, da ih podsjetimo koliko je rasizam vrijedan prijezira.

Međutim, za dijalog je ključno izgraditi prostor za raspravu u kojemu se predrasude i nerazumijevanja (o stilu života, kulturi, vjeri), pritužbe i raznorazne tvrdnje mogu slobodno dijeliti. Mora postojati temelj za razbijanje tih predrasuda. Naravno, svaki nastavni sat slobode izražavanja moramo zaključiti jasnim podsjetnikom na zakon – slovo i duh zakona.

Odbacivanje viktimizacije

Tijekom ove rasprave, pokušajte imati na umu da žrtve i napadači nisu nužno isključivo žrtve i napadači. Dakle, važno je pokušati izbjeći nehотиčni doprinos natjecanju po pitanju tko je veća žrtva. Diskriminacija se ne tiče samo žrtava; cijelo je društvo pogođeno razvojem ovakvih stavova odbacivanja drugoga.

Ponuda društvene alternative u školama

Gledajući s pozitivne strane, borba protiv diskriminacije podrazumijeva borbu za vrijednosti bratstva, ravnopravnosti, društvene pravde i demokracije. Te univerzalne vrijednosti nisu samo bestjelesna načela. U obrazovnim ustanovama ona moraju postati živim bićima. Želimo li u to uvjeriti najmlađe članove našega društva, iznimno je važno da ustanove postanu mjesta zajedničkog djelovanja, mjesta na kojima se učenici uče demokraciji i odgovornosti.

Sankcioniranje bez generalizacija

U konačnici, moramo biti sigurni da se sustavno bavimo rasizmom i diskriminacijom koji se pojavljuju u osnovnim i srednjim školama, da se svaki prekršaj kažnjava i da izbjegnemo generalizacije. Svima će, uključujući roditelje, biti lakše riješiti jedan od najvećih izazova našeg obrazovnog sustava uključimo li sve dionike u proces i saslušamo li svačije mišljenje.

LEKS!KON: JEDNAKOST, RAZLIČNOST

AKULTURACIJA

Odnosi se na sve fenomene koji za posljedicu imaju trajni i izravni doticaj među skupinama pojedinaca iz različitih kultura, a koji uzrokuje promjenu početnih kulturalnih modela jedne ili obje skupine.

ANTISEMITIZAM

Ovaj termin pojavio se u Njemačkoj krajem 19. stoljeća u svrhu označavanja netrepeljivosti prema Židovima u rasnom i pseudo-znanstvenom pogledu, dok su prethodno bili percipirani u vjerskom i kulturalnom smislu (antijudaizam).

U širem smislu, ovaj termin označava osobitu netrepeljivost prema skupini pojedinaca koje se smatra Židovima, bila to istina ili ne. Netrepeljivost je često popraćena društvenom, ekonomskom i političkom diskriminacijom.

ASIMILACIJA

Asimilacija je ekstremni slučaj akulturacije. Događa se kada kultura jedne skupine u potpunosti nestane te ta skupina preuzme i pounutri kulturu druge skupine s kojom je u doticaju.

TEORIJA ŽRTVENOG JARCA

Teorija žrtvenog jarca naziv je dobila prema obredu iskupljenja, a njezini pobornici mišljenja su da se određene skupine nose s nasiljem koje nanose okrivljavanjem drugih za to nasilje te ga pritom pripisuju vanjskom ili unutarnjem neprijatelju. Navedena skupina sve svoje nasilje usredotočuje na tog ciljanog neprijatelja. Ovaj fenomen nikada nije sasvim svjestan (većina članova grupe uvjereni su da neprijatelj iskazuje negativne osobine na koje se mora odgovoriti nasiljem).

KOMUNITARIJANIZAM

Ova novokovanica pojavila se 1980-ih na zahtjev određenih „manjina“ u Sjevernoj Americi (autohtonih Amerikanaca, Afro-Amerikanaca, stanovnika francuskog dijela Quebeca). Termin komunitarijanizam u pogrđnom smislu označava oblik etnocentrizma ili sociocentrizma prema kojemu se zajednici (etničkoj, vjerskoj, kulturalnoj, društvenoj političkoj, mističnoj, sportskoj, itd.) dodjeljuje veći značaj nego pojedincu. Stavovi takvih zajednica obično su okrenuti prema samoj zajednici. Ovakav stav prema „identitetu“, „kulturi“ ili „zajednici“ također je pokušaj kontrole mišljenja i ponašanja članova te zajednice koji imaju obvezu uklopiti se.

ZAJEDNICA

Općenito govoreći, zajednica označava društvenu skupinu sačinjenu od pojedinaca koji imaju iste osobine, životni stil, kulturu, jezik, interese, i slično. Članovi surađuju i dijele osjećaj pripadnosti skupini. Primjeri: zajednica Kineza u nekom velikom gradu, zajednica umjetnika, virtualna internetska zajednica, itd. Namjerna zajednica je skupina ljudi koji odluče živjeti zajedno i slijediti ista pravila.

Primjeri: zajednica hipija, redovnička zajednica, itd.

DIFERENCIJALIZAM

Ovo je ideologija koja daje prednost odvojenosti, diskriminaciji, isključivanju ili stavu da je neki pojedinac ili skupina inferioran na temelju stvarne ili pretpostavljene različitosti.

Diferencijalizam se pojavljuje kao reakcija na univerzalizam (pred zakonom smo svi jednaki).

S obzirom na to da su znanstvena otkrića potkopala postojanje rasa, rasizam se dakle temelji na kulturalnim kategorijama, točnije na ideji da kulturalna heterogenost ugrožava opstanak pojedinih kultura.

DISKRIMINACIJA

„Stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe, kao i osobe povezane s njom rodbinskim ili drugim vezama, po nekoj od postojećih, ili na temelju pogrešne predodžbe o postojanju osnova propisanih Zakonom o suzbijanju diskriminacije: na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije“.

KULTURNA RAZNOLIKOST

Kulturalna raznolikost je priznavanje postojanja razolikih kultura.

Univerzalna deklaracija UNESCO-a o kulturnoj raznolikosti iz 2001. godine smatra se normirajućim instrumentom koji po prvi put priznaje kulturnu raznolikost kao „zajedničku baštinu čovječanstva“ te smatra da je njezina zaštita konkretan etički imperativ neodvojiv od poštovanja prema ljudskom dostojanstvu. Određeni sociolozi ovim se pojmom služe pri opisu postojanja razolikih kultura unutar nekog društva ili države.

ETNICITET

Osjećaj...zajedničkog porijekla, bilo da je riječ o jeziku, običajima, fizičkim sličnostima ili proživljenim iskustvima. Ovaj pojam vrlo je važan u društvenom i političkom krajobrazu. Odnosi se na zajedničku društveno-kulturnu baštinu, čime se razlikuje od pojma rase, koji se odnosi na zajednička biološka i morfološka obilježja povezana sa zajedničkim precima.

Dakle, etnicitet je sve ono što doprinosi osjećaju identiteta, pripadnosti i posljedičnim iskazima.

STRANAC

Osoba drugačije narodnosti od osobe koja je procjenjuje. Prema mišljenju Visokog vijeća za integraciju, a stoga i sa stajališta neke osobe na nekom teritoriju, stranac je pojedinac koji se nalazi na francuskom teritoriju, a nije francuske narodnosti, bez obzira ima li jednu (ekskluzivnu) ili više narodnosti ili ne pripada niti jednoj narodnosti (bez državljanstva).

ROD

Dok je spol biološki čimbenik koji se odnosi na razlike između muškaraca i žena, rod je društveno-kulturna i politička norma koja određuje ono što definira muževnost i ženstvenost, osobito u društvenim ulogama i iskazima roda (navike, stavovi, itd.) Rod je nositelj ideje društvene dinamike moći između kategorije koje uspostavlja (između muškaraca i žena) te unutar tih istih kategorija (primjerice, između takozvanog muževnog muškarca i takozvanog feminiziranog muškarca ili kućanice i poslovne žene...

HETEROFOBIA

Albert Memmi definira heterofobiju kao „odbijanje drugoga na temelju bilo kojeg oblika različitosti“. Prefiks „hetero-“ na grčkome znači „drugi“. Prema njegovu stajalištu, heterofobija je glavni osjećaj na kojemu je utemeljen rasizam. Ne smije se pomiješati s drugim značenjem istog termina povezanim s heteroseksualnošću, prema kojemu je heterofobija jednaka homofobiji, a definira se kao netrepeljivost prema heteroseksualcima.

HOMOFOBIA

- 1) Homofobija označava svaki iskaz (govor, ponašanje, nasilje, itd.) odbacivanja ili razlikovanja homoseksualnih osoba, skupina ili praksi, odnosno onih koje se smatra takvima.
- 2) „Homofobija (strah od homoseksualaca) može se definirati kao averzija ili mržnja prema homoseksualcima ili prema njihovom životnom stilu ili kulturi, ili općenito prema ljudima drugačije seksualne orijentacije“.

IDENTITET

U psihologiji se ovaj pojam definira kao kognitivni i emotivni proces kojime osoba samu sebe shvaća i percipira. Omogućuje izbjegavanje definitivnog određenja identiteta jedinke te povezivanje pojma s načelom individualne emancipacije. Prema kolektivnom pristupu te s ciljem izbjegavanja zamke nacionalnog identiteta, kulturni ili društveni identitet možemo shvatiti kao onaj koji spaja sve što dijelimo s ostalim članovima skupine, kao što su vrijednosti, norme i pravila koja pojedinac dijeli sa zajednicom ili društvom.

INTERKULTURNO

Spajanje kultura. Više od mosta među kulturama, ono je mješavina različitih kulturnih odnosa, novi prostor međudjelovanja.

INTEGRACIJA

Pojam integracije označava složen proces koji pojedincu daje „osjećaj poistovjećivanja s društvom i njegovim vrijednostima“. Riječima Patricka Weila, integracija označava „trajni proces internalizacije zajedničkih pravila i vrijednosti [koje], u nacionalnom kontekstu, zbližavaju građane koji pripadaju različitim geografskim regijama, društvenim slojevima, kulturama ili religijama“. Neki suvremeni znanstvenici zaziru od uporabe ovog pojma. Dodatno, u kontekstu ostvarivanja prava na zaštitu: „Osobe koje su ostvarile pravo na zaštitu u svakoj državi ulaze u proces integracije koji se primarno definira kao prostor društvene uključenosti i participacije. Prema ECRE (European Council on Refugees and Exile), integracija se definira kao dinamičan, dvosmjern proces međusobne prilagodbe kako imigranata, tako i stanovnika određene zemlje, a temeljni mehanizam kojim se postiže je učestala interakcija između imigranata i građana određenog društva te imigranata i institucija. Integracijska politika podrazumijeva određivanje ciljeva i načela te niza mjera, aktivnosti i njima pripadajućih dionika koji će raditi na uključivanju imigranata i specifično izbjeglica u određeno društvo“.

ISLAMOFOBIA

Strah od i/ili odbacivanje islama, a što vodi k odvajanju, stigmatizaciji i odbacivanju muslimana. „Islamofobija, koja doslovno označava strah od islama, muslimana i stvari koji se na njih odnose, nije novi fenomen. To je u stvari drevni oblik predrasude koji je onedavna postala suvremenim problemom zbog uništavajućeg učinka kojeg ima na živote Muslimana, posebice onih muslimana koji žive u manjinskim zajednicama“.

JUDEOFOBIA

Ovaj termin označava protužidovske osjećaje i ponašanja proizašle iz spajanja Židova, Izraelaca i cionista. Ovo je novi oblik antisemitizma koji se pojavio nakon holokausta. Ima tri oblika: poricanje holokausta ili izvrtanje istine o holokaustu, anticionizam prema kojemu se svi židovi drže odgovornima za politiku Izraela kao države, odnosno prema kojemu je izraelska država odgovorna za sva politička zla čak i ona koja nisu uzrokovana njezinim djelovanjem te usporedba zločina nad i počinjenima od strane (nekih) Židova.

MIGRANT

Osoba koja napusti državu porijekla radi dugoročnog života u zemlji u kojoj nema državljanstvo. Dok pojam „imigrant“ naglašava državu primatelja i njezino stajalište, a pojam „emigrant“ usredotočen je na državu porijekla, pojam „migrant“ uzima u obzir cijeli migracijski proces.

MANJINE

Manjine su proizvod društvenih odnosa: to su skupine prema kojima se odnosi drugačije, koje su stigmatizirane ili odbačene u danome društvu.

PREDRASUDE

„Čvrsta uvjerenja, unaprijed stvoren sud (pozitivan ili negativan) o pojedincu ili grupi oblikovan na temelju neke karakteristike. Radi se o uglavnom neprijateljskom ili negativnom stavu prema prepoznatljivoj grupi ljudi, a koji se zasniva isključivo na njihovu članstvu u toj grupi, pritom je karakteristično nedovoljno poznavanje i temeljito ili kritičko proučavanje, odnosno nedostatak iskustva. Predrasude su stoga, uz to što su proširene, ustaljene i unaprijed postavljen stereotipni stav, zasnovane na nedokazivim tvrdnjama i lažnim autoritetima o pripadnicima percipirano drugačijih grupa, ali i zaziranje od nečega utemeljenog na drugačijim običajima ili navikama. Učimo ih, odnosno stječemo kao i druge stavove i uvjerenja – u djetinjstvu, odgoju, socijalizaciji. S obzirom da ih učimo po modelu (od osoba i skupina koje predstavljaju autoritet i vjerodostojnost), teško ih je mijenjati. Prirodu predrasuda bolje možemo razumjeti kroz proučavanje posljedica i situacija za koje je najvjerojatnije da će poticati takvu vrstu ponašanja.

Opasnost predrasuda u društvenom kontekstu i pojedinačnoj komunikaciji leži u tome što omogućuju da se pripadnicima grupa koje su žrtve predrasuda oduzmu određena prava pod izgovorom da ih oni ne zaslužuju. Drugim riječima, pomažu u opravdavanju ugnjetavanja drugoga, a da pritom ne ugrožavamo pozitivan stav o sebi. Predrasude su stoga često temelj raznih oblika nepravednog i diskriminirajućeg ponašanja”.

INTERKULTURNO OBRAZOVANJE

Obrazovanje usmjereno transformaciji nepravednih obrazaca reprodukcije moći, nejednakosti i diskriminacije, a s ciljem ostvarivanja društvene pravde. „U takvome pristupu, osim prebacivanja fokusa s kulturne osviještenosti prema razotkrivanju hegemonijskoga pristupa značenju različitosti, Gorski navodi sljedeće ključne sastavnice: prvenstvo mijenjanja postojećih odnosa nejednakosti nad rješavanjem društvenih konflikata; odbacivanje različitih mitova i predrasuda koji stvaraju negativnu sliku o pripadnicima manjina i okrivljuju ih za akademski neuspjeh; uzimanje u obzir individualnih i strukturnih odnosa moći koji utječu na dijaloški proces; uvažavanje sociopolitičkoga konteksta i odbacivanje neutralne pozicije koja podržava društveni status quo“. (Bartulović <http://www.kulturpunkt.hr/content/drustvena-pravda-je-srediste-interkulturnog-obrazovanja>)

RASIZAM

Premda se riječ „rasa“ redovito upotrebljava još od 18. stoljeća, termin „rasizam“, skovan uoči Prvog svjetskog rata, ušao je u širu uporabu 1920-ih i 1930-ih. U Larousseovu rječniku pojavio se 1932. godine. Njime se označavaju ponašanja (segregacija, diskriminacija, nasilje, itd.), percepcije (stereotipi, predrasude, itd.) te govor kojime se „kategorizira jedna skupina ljudi zbog prirodnih obilježja koja se povezuju s intelektualnim i moralnim obilježjima koja se odnose na svakog pojedinca u skupini”. Takva karakterizacija zatim se koristi s ciljem diskriminacije, isključivanja i omalovažavanja. Definicija koju je predložio francuski sociolog Albert Memmi izazvala je velik interes i ponukala brojne rasprave: „Rasizam je uopćena definicija i procjena razlika, bile one stvarne ili zamišljene, koje idu u prilog optužbe i nauštrb žrtve s namjerom opravdanja napada ili povlaštenosti“. Klasični rasizam utemeljen je na ideji o rasama kao biološki različitim i dubinski nejednakim (fizički i intelektualno). „Rasizam može postojati na različitim razinama: a) osobna razina: odnosi se na osobne stavove, vrijednosti i vjerovanja o superiornosti jedne 'rase' i inferiornosti drugih 'rasa'; b) međuljudska razina: odnosi se na ponašanje prema drugima koje odražava vjerovanje o superiornosti jedne 'rase'; c) institucionalna razina: odnosi se na postojeće zakone, običaje, tradicije i postupke koji sustavno rezultiraju rasnim nejednakostima i diskriminacijom u društvu, organizacijama i institucijama; d) kulturna razina: odnosi se na vrijednosti i norme društvenog ponašanja koje ističe kulturu domaćeg stanovništva kao normu i mjerni standard i ocjenjuje druge kulture kao inferiorne“.

SEKSIZAM

Definirali su ga Amerikanci 1960-ih godina nadahnuti pojmom „rasizma“, nakon čega se ovaj pojam proširio na međunarodnoj razini.

Odnosi se na naglašavanje poveznice između maskuline i rasne dominacije: u oba slučaja, osobe se oslanjaju na vidljive fizičke razlike (boju kože, spolne organe, itd.), na temelju čega opravdavaju i pokušavaju ozakoniti. Dodatno – 'Oblik društvene diskriminacije osobe na temelju spola, a zasniva se na predrasadama i ukorijenjenim stereotipima, te se javlja na različitim razinama, od individualne do institucionalne. Najčešće se odnosi na diskriminaciju žena. Pojam se pojavljuje kasnih šezdesetih godina prošloga stoljeća i označava individualne predrasude, uvjerenja, ponašanja, ali i institucionalizirana shvaćanja, politiku, mjere, jezične prakse ili druge aktivnosti kojima se sustavno pokazuje da su žene manje vrijedne od muškaraca, dakle, sadrže ideologiju neravnopravnosti spolova. (Borić, 2007: 83)“.

KSENOFOBIA

Od grčke riječi xenos, što znači stranac.

„Oxford English Dictionary definira ksenofobiju kao 'morbidni strah od stranaca ili stranih zemalja'. Drugim riječima, ona označava odbojnost prema nepoznatima ili strancima. Ksenofobija je osjećaj ili percepcija temeljena na društveno konstruiranim slikama i idejama, a ne na racionalnim ili objektivnim činjenicama. Ksenofobična percepcija svijeta umanjuje složene društvene i kulturne pojave na pojednostavljene dobre i loše scenarije.

Mi (domaći) = model, dobri i normalni, poput kojih bi svatko trebao izgledati, osjećati, misliti – nasuprot Njih (stranaca) = delikventi, izgrednici, skitnice, nasilnici, provalnici, nasrtljivci itd. “

!N!C!J!T!V!A

AKT!VNOST! !Z DEPARTMANA YONNE

AKTIVNOST 1: Nekoliko definicija riječi koje se koriste u Francuskoj

CILJ

Razumjeti definicije određenih pojmova kako bi se točno shvatila tema aktivnosti koje slijede.

UPUTE

Pročitajte definicije.

Spojite definicije s jednom riječju koja im odgovara s popisa te zatim raspravite i dajte primjere.

SUDIONICI Osnovna/srednja škola

KLIŠEJ	☐	☐	Donošenje suda o drugim ljudima unaprijed bez dovoljno dokaza.
MAČIZAM	☐	☐	Ideologija koja se temelji na zamisli da muškarci u društvenom smislu dominiraju ženama te da zbog toga imaju povlasticu vlasti.
PREDRASUDA	☐	☐	Isto kao i predrasude, ali odnosi se na skupinu.
STEREOTIP	☐	☐	Stav sustavne netrepeljivosti prema židovima.
RASIZAM	☐	☐	Ideja koja se prečesto ponavlja.
MIZOGINIJA	☐	☐	Mržnja i prijezir prema ženama.
HOMOFOBIA	☐	☐	Radnje kojima se određeni pojedinci ili skupine izoliraju i kojima se prema njima odnosi kao drugačijima od ostalih. Mogu biti rasne, društvene, itd.
ANTISEMITIZAM	☐	☐	Sve predrasude, statovi i vrijednosni sudovi te ponašanja koja imaju negativni učinak na homoseksualne osobe.
DISKRIMINACIJA	☐	☐	Ideologija koja se temelji na uvjerenju da postoji hijerarhija među skupinama ljudi, „rasama“; ponašanje ponukano tom ideologijom.

AKTIVNOST 2: STEREOTIPI I PREDRASUDE

CILJ

Istražiti situaciju u kojoj se pojavljuju predrasude.

UPUTE

Podijelite skupinu na manje grupe od najmanje četiri sudionika. Zamolite skupinu da pročita zadani tekst.

Prvo zamolite svaku osobu da izradi popis predrasuda s kojima se svakodnevno susreće. Zatim usporedite te predrasude u manjim grupama.

Na kraju zamolite grupe za povratnu informaciju u obliku pitanja i/ili kratke rasprave.

SUDIONICI

Osnovna/srednja škola

TEOR!JA U PRAKS!

B!OGRAF!JE FOTOGRAF!K!NJA

Agnieszka Pajączkowska

Agnieszka Pajączkowska – stručnjakinja u kulturalnim studijima, istraživačica fotografiranja svakodnevnih priča, autorica i voditeljica interdisciplinarnih, fotografskih i kulturnih projekata, animatorica u kulturi, kustosica, mentorica, reporterka, doktorandica na Sveučilištu u Varšavi na Institutu za poljsku kulturu, autorica znanstvenih tekstova i izvještaja.

U svom radu kombinira akademsku refleksiju s kreativnom praksom i kulturom. Zanima ju umjetnička, privatna i praktična povijest fotografije te njene veze sa svakodnevnim životom, arhivima i lokalnom povijesti u Poljskoj. 2015. primila je stipendiju Ministarstva kulture i nacionalne baštine za vizualnu umjetnost.

Pripremila je izložbu „Album rodzinny. Spojrzenia.” („Obiteljski album. Različiti pogledi.”) u Varšavi. Izložba se temelji na kolekciji oko 40 000 privatnih fotografija sakupljenih u Arhivu usmene povijesti. Trenutno radi na izložbi naziva “Widok ogólny. Sposoby patrzenia na fotografię Gdyni” koja će biti postavljena u Gradskom muzeju u Gdyniji 2018.

Od 2012. godine vodi putujući foto studio (Wędrownny Zakład Fotograficzny)

www.wedrownnyzakladfotograficzny.pl

Olmo Calvo

Olmo Calvo je nezavisni fotoreporter koji radi za nacionalne i međunarodne medije. Od 2005. Bivio se izvještavanjem o ljudskim pravima u različitim državama Latinske Amerike, Europe, Bliskog istoka i Afrike.

Posljednjih godina dokumentira ekonomsku i socijalnu krizu u Španjolskoj te tragedije koje proživljavaju izbjeglice na putu u Europu.

Neki od njegovih radova prepoznati su i nagrađeni. Dobitnik je sljedećih nagrada: dobitnik nagrade Luis Valtueña International Humanitarian Photography; nagrade the ABC International Journalism; Pictures of the Year; Pictures of the Year Latam i nagrade the National Photojournalism u Španjolskoj.

www.olmocalvo.com

Nadia Raymond

„Ja sam s juga Francuske, a fotografijom sam se počela baviti slučajno prije četiri godine kada sam počela fotografirati svijet oko sebe. Sklona sam fotografijama pejzaža i volim odlaziti na avanture i fotografirati sve čudesne stvari koje nam svijet može ponuditi. Osim ovog umjetničkog dijela života, radim i kao voditeljica aktivnosti i radionica s mladima u školama i odmaralištima. Volim s djecom raditi na vrijednostima, osobito kroz radionice građanskog odgoja i antidiskriminacije. Kao kćer migranata vrlo sam svjesna izazova s kojima se izbjeglice i migranti susreću. Sudjelovala sam u dvije humanitarne misije u Francuskoj, u izbjegličkim kampovima u Calaisu i Grande-Synthe te u misiji u Senegalu tijekom koje sam pomagala u izgradnji škole u Dakaru. Osim što su ovo bila duboko emotivna iskustva prepuna neobičnih susreta, ukazala su mi na to što želim od svog profesionalnog života - želim raditi s izbjeglicama, osobito djecom koja su najviše pogođena, želim im pomoći da se ponovno počnu smijati u društvu koje im zasad nije uspjelo naći mjesto koje zaslužuju.

Kameru koristim kao oružje za osudu i borbu protiv rasizma, diskriminacije i predrasuda. Nadam se vremenu kada će se poštivati dostojanstvo ovih ljudi, kada će se njihova situacija popraviti i kada će konačno moći živjeti u miru“.

Marina Kelava

Marina Kelava (Bjelovar, 1980.) radi kao samostalna, freelance novinarka i fotografkinja, a živi u Zagrebu. Jedna je od osnivačica internet portala H-Alter.org - jednog od najutjecajnijih neprofitnih medija u Hrvatskoj, u kojem je radila kao Izvršna urednica, novinarka i fotografkinja. Od listopada 2016. bavi se uglavnom temama vezanim uz okoliš, klimatske promjene, razvoj, javna dobra, migracije i sl.

U 2014. dobila je nagradu Hrvatskog novinarskog društva (HND) "Velebitska Degenija" za rad u okolišnom novinarstvu, a 2016. godine i HND-ovu nagradu Marko Polo" za putopis. Tri je puta sudjelovala u izložbi najbolje novinarske fotografije Jugoistočne Europe koju organizira srpska agencija BETA. Postavila je nekoliko samostalnih izložbi u Hrvatskoj i BiH te sudjelovala i u nekoliko skupnih izložbi.

TENDANCE FLOUE

Tendance Floue, fotografski kolektiv od 14 članova osnovan je 1991. Svojevrsni je laboratorij za istraživanje svijeta, zajednički rad na osmišljavanju novih perspektiva i diversifikaciji suvremenih fotografskih metoda. Osim samostalnih projekata, cilj članova kolektiva je zajednički sudjelovati u istraživanju fotografije, što uključuje usporedbu vizuala (jukstapozicija), montaže i nove kombinacije – čime se kroz zajednički rad stvaraju novi vizuali. Kolektiv istražuje različite načine rada, koristi moderne fotografske medije bez ograničenja radeći u medijima, izdavaštvu, poslovnoj i organizacijskoj komunikaciji.

www.tendancefloue.net

<https://www.facebook.com/pages/Tendance-Floue/178373838904794>

<https://twitter.com/tendancefloue?lang=fr>

[@tendance_floue](https://www.instagram.com/tendance_floue)

Flore-Aël Surun

Rođena 1975. u Neuilly sur Seine

Flore-Aël Surun fotografira „preživjele“ i ističe njihovu snagu. U 'Sur-vie Sous' zašla je u podzemni svijet Bukurešta i živjela s tinejdžernima koji žive na ulici, dokumentirajući trenutke radosti koji još postoje u njihovim životima. Autorica je projekta o transrodnim ljudima u Parizu naziva „Female to male“ kroz koji suptilno razotkriva značenje identiteta.

Od 2003. godine posvećena je traženju ljudi koji odabiru nenasilje kao metodu otpora. Nekoliko važnih susreta u Betlehemu potaknulo je veliki projekt „La Tentation de la Paix“ koji se sastoji od priča o mirovnim aktivistima. Kroz njega marširala je s tibetanskim budistima, radila u kanadskom utočištu za američke dezertere i posjetila selo Neve Shalom, poznato i kao Wāḥat as-Salām gdje koegzistiraju tri religije.

Dio njenog fotografskog rada fokusiran je na političke akcije mladih na prosvjedima. U „Corps à Corps“ pridružila se skupini prosvjednika protiv skupine G8 u Annemasseu i koristi njihove akcije građanskog neposlušna u jukstapoziciji s hedonističkim momentima golotinje. Svoju refleksiju o mladima uvezuje u jedinstvenu priču „Du Désir dans les Ailes“ u koju je uklopila i fragmentirani autoportret. Često u radu koristi kontraste između toplih i hladnih boja, jasnog i mutnog, nježnosti i nasilja čime u svojim vizijama naglašava tenzije.

<http://tendancefloue.net/floreaelsurun/bio/>

ELEMENT! ANALIZE FOTOGRAF!JE

© Nadia Raymond

Mary Poppins u Calaisu

„Džungla“ Calaisa, ožujak
2016.

Informacije o fotografiji

Kamp u Calaisu najveće je improvizirano naselje u Francuskoj. U njemu je natiskano tisuće ljudi koji žive u šatorima, a oni sretniji u malim kolibicama, iščekujući da im život krene u pozitivnijem smjeru. Svaki dan volonteri ulažu svu svoju energiju u to da svakodnevni život ovih izbjeglica ispune pozitivnim iznenađenjima.

Jedan od primjera je volonterka iz Calaisa poznata pod imenom „Mary Poppins“. Odjevena poput poznatog lika iz dječjih knjiga, prolazi kroz kamp pokušavajući nasmijati najmlađe. Na ovoj fotografiji vidimo ju kako baca konfete na oca i sina. Ova „magija“ savršeno djeluje na dječaka, koji svojim izrazom lica pokazuje čuđenje prema volonterki i šarenim konfetima. Otac je s druge strane manje zapanjen, još uvijek svjestan teške stvarnosti u kojoj žive. Pronalazak mira za njih je još daleko.

UTISCI I OSJEĆAJI

Sreća, radost,
siromaštvo Teški uvjeti
života Pružanje utjehe
Trenutak razmjene

VAŽNI VIZUALNI ELEMENTI

U prvom plan: tri osobe, djetetov osmijeh i očeva pažnja.
U pozadini: kamp, šatori na nekorištenoj zemlji, kolica iz dućana. Žena i otac/sin okrenuti jedni prema drugima.
Konfeti u zraku, cvijeće na šeširu (Mary Poppins).

MOGUĆE TEME

Multikulturalna i međugeneracijska razmjena, djetinjstvo,
Uvjeti života izbjeglica, „strah“ od migranata i izbjeglica

© Flore-Al Surun / Tendance Floue

Festival Mix'âges Angers, 1.

lipanj 2005.

Informacije o fotografiji

Glumci, uključujući Michèle u invalidskim kolicima, uzeli su par minuta predaha i opuštanja prije izvedbe suvremenog plesa „Petits pas dans les grands“, koju je organizirao starački dom Trezale. Predstava je dio međugeneracijskog Mix'âges festivala.

UTISCI I OSJEĆAJI

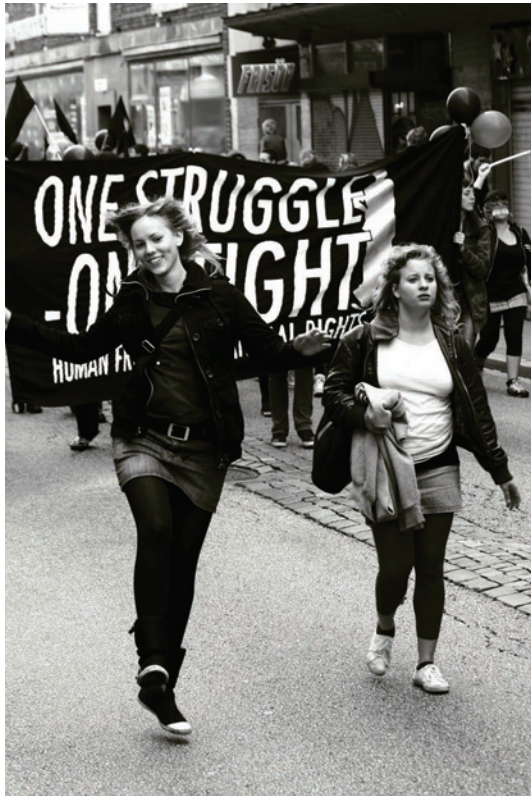
Ljubaznost, podrška, empatija
Prijateljska podrška osobi s invaliditetom u okruženju koje nalikuje na bolnicu ili neki tip ustanove za nemoćne osobe.

VAŽNI VIZUALNI ELEMENTI

Bijela odjeća, prozori, invalidska kolica.
Prijateljski položaj tijela mladića, njegov osmijeh.
Žena u invalidskim kolicima pažljivo promatra mladića. U prvom su planu žučkasti tonovi koji su u kontrastu s tamnom/crnim pozadinom i „plavim“ prozorom.

MOGUĆE TEME

Međugeneracijske veze, međugeneracijska razmjena. Veza osoba s i bez invaliditeta.

© Marina Kelava

Protest

Malmö, Švedska, 2002

Informacije o fotografiji

Ova je fotografija napravljena prije nekoliko godina u Malmö u Švedskoj za vrijeme demonstracija u sklopu Europskog Socijalnog Foruma. Na ovom su se događaju okupili različiti akteri društvenog i okolišnog pokreta, poput sindikata, nevladinih udruga, izbjeglica, mirovnih grupa, antirasističkih pokreta iz Europe i svijeta s ciljem razmatranja europskih i globalnih izazova. To se zajedništvo naglašava transparentom na kojem piše "Jedan svijet, jedna borba". Sviđa mi se ova fotografija zbog djevojke koja se raduje. Iako je svijet danas u brojnim problemima, solidarnost i zajednički rad još nas uvijek mogu radovati.

UTISCI I OSJEĆAJI

Uživanje, angažman, želja za promjenom u svijetu
Radost aktivizma, od činjenice da prosvjeduješ na ulici

VAŽNI VIZUALNI ELEMENTI

Crno-bijela fotografija, kontrast.
U prednjem planu: dvije mlade žene od kojih je jedna sretnija.
Mlada žena u crnom ne dodiruje zemlju čime se pojačava taj osjećaj sreće.
U pozadini: transparent, zastave, baloni.
Format portreta – vertikalno.

MOGUĆE TEME

Prosvjedi, sloboda govora i izražavanja, građansko izražavanje
Društveni angažman, aktivizam

© Marina Kelava

Popravak bicikala

Zagreb, Hrvatska

Informacije o fotografiji

Fotografija je napravljena u „Biciklopopravljaoi“ u Zagrebu. To mi je mjesto vrlo važno, volontiram tamo svaki tjedan. Ovdje svatko može doći sa svojim biciklom, dobiti alate za popravak i pomoć volontera u popravku bicikala. Nakon što je sve više izbjeglica počelo dolaziti u Zagreb, u posljednje smo dvije godine počeli skupljati rabljene bicikle i davati ih izbjeglicama. Od početka godine donirali smo ih oko stotinu. Osim toga, neki su od njih počeli redovito dolaziti, pomagati drugima ili samo provoditi vrijeme s nama. Mnogi od njih spominju da je „Biciklopopravljaoi“ jedno od prvih mjesta u Zagrebu gdje su se počeli osjećati kao dio lokalne zajednice.

UTISCI I OSJEĆAJI

Timski rad, podrška, recikliranje

Mjesto razmjene i podrške gdje svatko može pronaći svoje mjesto (djeca i odrasli)

VAŽNI VIZUALNI ELEMENTI

Svjetla fotografija.

Unutrašnje dvorište u kojem je improvizirana radionica za popravak bicikala.

Različiti ljudi: dijete, mlađi i stariji muškarac, žena itd.

U prednjem planu: Dva muškarca gledaju djevojčicu.

MOGUĆE TEME

Društvo konzumerizma, recikliranje, prijevoz, ekologija

Suradnja i međusobna pomoć, susreti

© Agnieszka Pajczkowska

« Ne znam zašto »

Poljska, Srpanj 2015.

Informacije o fotografiji

Vjenčana fotografija para koji je živio na Poljsko-Ukrajinskoj granici. 1947. godine su, kao mnogi drugi, prisilno preseljeni u bivše njemačke teritorije koje su pripojene Poljskoj nakon 2. Svjetskog rata. Riječi fotografkinje: „U jednom selu na Poljsko-Ukrajinskoj granici (Warmia i Mazury) upoznala sam starijeg čovjeka koji mi je pokazao svoje obiteljske fotografije. Među njima bila je i svadbena fotografija njegovih roditelja. Prije rata živjeli su uz rijeku Bug uz koju je 1945. godine uspostavljena Poljsko-sovjetska granica. 1947. godine su, kao i tisuće drugih ljudi, prisilno preseljeni na teritorij Istočne Pruske jer ih je poljska uprava smatrala Ukrajincima. Ovo je područje integrirano u Poljsku nakon 2. Svjetskog rata. Preseljenja su bila politički motivirana s ciljem uništavanja kulturne, nacionalne i vjerske raznolikosti. Obitelj mog sugovornika morala je ispočetka započeti svoj život u mjestu 600 km udaljenom od njihovog sela. Pitala sam ga zašto je fotografija poderana. “Ne znam zašto. Nikad se nisu razveli, niti odvojili. Ali majka je rano umrla. Tako je to tada bilo – razbolila se i umrla. Možda je zbog toga poderana.”

UTISCI I OSJEĆAJI

Prošlost

Raskid braka

VAŽNI VIZUALNI ELEMENTI

Stara fotografija, crno-bijela, stavljena na stol koji je prekriven starim izblijeđenim stolnjakom.

Slika u slici.

Poderotina koja razdvaja muškarca i ženu - sjena na desnoj strani fotografije naglašava poderotinu.

MOGUĆE TEME

Rastava braka, obitelj, religija

Razdvojenost

© Agnieszka Pajczkowska

Granica

Poljska, kolovoz 2012.

Informacije o fotografiji

Bodljikava žica na Poljsko-bjeloruskoj granici (od 1945. do 1991. to je bila Poljsko-sovjetska granica), koja je od 2004. Istočna granica Europske Unije. Riječi fotografkinje: „Upoznala sam stariju ženu u jednom selu na Poljsko-bjeloruskoj granici (Podlasie). Stajala je ispred svoje kuće, naslonjena na ogradu. Ispričala mi je kako je, kad je završio 2. Svjetski rat, vojni kamion stigao u selo i kako su vojnici zabili crvene i bijele štapove u zemlju čime su selo podijelili na dva dijela i odredili granicu između Poljske i Sovjetskog saveza. Članovi obitelji, prijatelji, susjedi ostali su s druge strane ograde i iznenada se našli u stranoj zemlji. Žena je koristila pojmove koji su mi bili poznati iz srednjoškolskog gradiva povijesti: „Sporazum u Jalti”, „Curzonova linija”. Ovi su mi pojmovi u tom trenutku postali vrlo stvarni. “Tako je to”, rekla je – „Negdje nacrtaju granicu na karti, a ona je stvarno ovdje, usred dvorišta ili vrta”. Na kraju me zamolila da ju uslikam za putovnicu. „Rođakinja mi je ostala s druge strane granice. Umrta je ovog proljeća, a ja nemam načina da joj posjetim grob – iako se nalazi samo par kilometara od moje kuće, u drugoj je državi, u Bjelorusiji. Da bi joj zapalila svijeću na grobu, moram putovati 60 km do grada, fotografirati se, izvaditi putovnicu i kupiti vizu koja košta 25 eura na dan. Nekad su stanovnike graničnog područja puštali da prelaze granicu samo s osobnom kartom. Sada se to više ne može i grobovi su napušteni jer ih nema tko obići.”

UTISCI I OSJEĆAJI

Oštrina fotografije, granice

Neprolazna linija između dva područja

VAŽNI VIZUALNI ELEMENTI

U prvom planu je oštra bodljikava žica koja je u kontrastu s nefokusiranom prirodom u pozadini.

Kontrast između metala i drveća.

Paučina na bodljikavoj žici.

Zraka svjetlosti dolje desno.

Horizontalna linija u sredini slike: jednobojni donji dio slike, šaren gornji dio.

Nema dubine: pozadina je mutna, nejasna.

MOGUĆE TEME

Zatvor, granice.

© Olmo Calvo

Rasističke kontrole

Madrid, 18 siječnja 2011

Informacije o fotografiji

Čovjeka subsaharskog porijekla okružilo je nekoliko policijskih službenika koji ga traže dokumente u Lavapiesu, dijelu Madrida.

U Madridu i drugim velikim gradovima, policija provodi velike akcije kako bi na javnim mjestima identificirala strance.

Tijekom ovih akcija policija patrolira u podzemnoj željeznici, na autobusnim stajalištima, javnim mjestima. Akcije se nazivaju „racijama“, a osuđuju ih brojne organizacije koje tvrde da se akcije temelje i provode na rasističkim, ksenofobnim i elitističkim kriterijima.

Organizacija „National Human Rights Observation Brigades“ dokumentira, promatra i pokušava spriječiti ovakvu praksu snaga sigurnosti. Ova i srodne organizacije javno osuđuju ovakve kontrole navodeći da su nezakonite i protupravne.

UTISCI I OSJEĆAJI

Usamljenost, klonulost, umor

Rezignacija prilikom susreta s grupom policajaca.

VAŽNI VIZUALNI ELEMENTI

Policajci snimljeni odozda, mlađi tamnopusi čovjek kojeg kontroliraju snimljen od naprijed
Pištolji vrlo uočljivi.

Drvo u prednjem planu možda ukazuje na to da se fotograf skrivao kako bi mogao „prokazati“ situaciju.
Dvije rezignirane osobe, naslonjene na zid, čekaju da kontrola završi.

MOGUĆE TEME

Migracije, sigurnost, policijske kontrole

© Olmo Calvo

Beskućnica Madrid,

23. kolovoz 2016.

Informacije o fotografiji

Beskućnica spava na ulici u središtu Madrida dok pored nje prolazi muškarac u odijelu i kravati razgovarajući na mobitel. Prema posljednjoj statistici, samo u području Madrida 19% populacije beskućnika čine žene. U kontekstu socijalnog isključivanja, udio je žena još veći iako manje vidljiv. Ova se situacija pogoršala posljednjih godina krize. Karakterizira ju nezaposlenost mladih, dugotrajna nezaposlenost, prekarni rad, slabljenje javnog zdravstvenog i obrazovnog sustava, bespomoćnost uzdržavanih osoba, policijska represija, dokidanje prava na dostojan dom kroz prisilna iseljenja, siromaštvo djece. Iako se poruka ekonomskog oporavka vratila u politički diskurs, jaz uzrokovan nejednakošću je narastao. Prema izvještaju o stanju siromaštva, koji je za Španjolsku sastavila Europska mreža za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti (European Network to Combat Poverty and Social Exclusion - EAPN), trenutno u Španjolskoj živi 1,788,358 više siromašnih nego 2009. godine.

UTISCI I OSJEĆAJI

Ravnodušnost prema siromaštvu, sebičnost dijela poslovne zajednice

VAŽNI VIZUALNI ELEMENTI

U prvom planu: dobro odjeven muškarac sa sunčanim naočalama hoda ulicom, razgovara na mobitel i u drugoj ruci drži fascikl.
U pozadini: beskućnica se ne miče/leži na ulici, na sporednom ulazu u zgradu.
Gradsko okruženje: grafiti, stupići na nogostupu koji uokviruju fotografiju.
Kontrast u bojama između dvoje ljudi: žena u vedrim, a muškarac u tamnim tonovima.

MOGUĆE TEME

Siromaštvo/bogatstvo, život starijih ljudi, živjeti zajedno

GLOSAR:

ANALIZA SLIKE

ANALOGIJA

Sličnost između predmeta u stvarnome svijetu i njegova slikovnog prikaza.

KUT GLEDANJA

Kut iz kojega gledatelj promatra subjekt ili subjekte na fotografiji ili slici.

Subjekt se može fotografirati sprijeda, sa strane, s leđa ili iz lijevog ili desnog poluprofila.

POZADINA

Elementi koje na nekoj fotografiji percipiramo kao udaljenije od oka promatrača.

POZADINSKO OSVJETLJENJE

Uvjeti snimka obilježeni jakim izvorom svjetlosti okrenutim prema fotoaparatu. Premda je takvim snimkom općenito teže manipulirati, on daje zanimljive rezultate.

BEZGRANIČNO

Fotografija koja pokriva cijelu stranicu od ruba do ruba bez ikakvih margina ili okvira.

KOMPOZICIJA

Umijeće slaganja raznih elemenata koji tvore sliku u okviru. Kompozicija vodi i određuje perspektivu. Vidi i glavne linije.

KONTRAST

Kontrast na fotografiji ili dijelu fotografije jest razlika između područja pod svjetlom i područja u sjeni.

TOČKA KONVERGENCIJE

Mjesto na kojemu se linije objekta u prizoru spajaju. Mogu postojati najviše tri točke konvergencije.

LINIJE KONVERGENCIJE

To su linije koje se sastaju u točki konvergencije, a koriste se za prikaz perspektive.

DUBINA POLJA

Područje u polju koje je očito u trećoj dimenziji te doprinosi stvaranju dojma obujma.

POLJE

Dio prostora koji fotoaparat prepoznaje odnosno koji se vidi na slici. Ograničeno je okvirom.

BOJA

Boja ravnomjerno raspoređena po površini.

ŽARIŠTE

Mjesto na kojemu se susreću glavne linije kompozicije.

FOKUS

Područje subjekta koje je jasnije zahvaljujući prilagodbi fokusa objektivu.

PREDNJI PLAN

Dio vidnog polja smješten između promatrača i glavnog subjekta fotografije.

OBLIK

Vizualni nesimbolični znakovi: geometrijski oblici, grafemi, točke i sl.

OKVIR

Rubovi fotografije koji označavaju granice predstavljenog prostora ili vidnog polja. Okvir odvaja ono što je u vidnom polju od onoga što je izvan kadra.

KADRIRANJE

Vidi prizor i omjer

Operacija koja određuje vidno polje uhvaćeno snimkom. Kadar može biti široki ili iz blizine.

ZLATNI REZ

Kada je riječ o asimetričnoj slikovnoj kompoziciji, u antici se ovo smatralo idealnim skladnim omjerom manjeg i većeg dijela cjeline. Njegova vrijednost iznosi $(1+\sqrt{5})/2$. Može se definirati kao odnos između dva dijela, pri čemu se najmanji prema najvećem odnosi jednako kao najmanji prema zbroju obaju.

ZRNATOST

Vizualna pojava srebrnkastih kristalića koji sačinjavaju fotografiju. Film za snimanje velikih brzina je, naravno, puno zrnatiji od filma za sporije kretanje. Što se više negativ poveća, to su vidljivija zrnca u neutralnim područjima kadra.

FOTOGRAFSKI ŠUM

Nasumična pojava artefakata u boji na digitalnim fotografijama. Najprimjetniji je u sjenatim prostorima s niskim omjerom signala naspram šuma. Šum se također može pojaviti na jednoličnim objektima na fotografiji kao što je plavo nebo. Rezultat su strani pikseli i gubitak jasnoće detalja.

GLAVNE LINIJE

Vidljive linije koje strukturiraju kompoziciju fotografije.

NISKI KUT

Kut gledanja tijekom kojega promatrač odozdo promatra subjekt.

MEDIJ

Materijal na kojemu se pojavljuje slika.

IZVAN KADRA

Nevidljivi prostor, koji graniči s poljem vidljivog prostora, a koji promatrač zamišlja.

NADEKSPONIRANJE

Fotografija je nadeksponirana ako je previše osvijetljena te se doima blijedom ili izbljedjelom. Koristi se i termin „spržena“.

PERSPEKTIVA

Umijeće prikaza predmeta na ravnoj površini tako da se odaje dojam prirodnog pogleda.

TEKSTURA

Površinska kvaliteta fotografije povezana s njezinim materijalom, a koja se odnosi na osjetilnu percepciju fotografije.

PODEKSPONIRANJE

Fotografija je podeksponirana ako nije bilo dovoljno svjetlosti do točke u kojoj gotovo da i nema dubine, a boje su vrlo tamne ili je kontrast zanemariv.

ŠIROKI KUT

Širokokutni objektiv ima kratku fokalnu duljinu. Ima nekoliko uporaba, no najčešće se koristi za panoramske snimke jer pruža široki kut gledanja. Kod fotografija snimljenih širokokutnim objektivom vidne ravnine naizgled su udaljenije.

ZOOM

Optička kretnja koja naizgled približava (zoom in) ili udaljava (zoom out) subjekt promatraču.

PR!MJER SATA: ZAJEDN!ČKA ANAL!ZA FOTOGRAF!JA

Ciljevi aktivnosti

Ciljevi ove aktivnosti, nakon koje slijedi zajedničko analiziranje, jesu omogućiti djeci, odnosno tinejdžerima da uspješno slijede sljedeća četiri uzastopna koraka:

- **izrazite** ono što osjećate dok gledate fotografije (percepcija/prva konotacija);
- **izradite** potpun opis fotografije (denotacija);
- **povežite** svoje osjećaje s upotrijebljenim označiteljima (interpretacija/druga razina konotacije);
- **usporedite** svoju interpretaciju s tuđima (istraživanje višeznačnosti).

Radionica na temu analiziranja fotografije omogućuje djeci i tinejdžerima:

- **razvoj** dubinskog, linearnog i zadanog oblika inteligencije i pamćenja prilikom gledanja fotografija te
- **učenje kontroliranja** impulzivnih reakcija na zadani vizualni podražaj.

Kompetencije koje se razvijaju:

- **jasno izražavanje** i uporaba prikladnog jezika u govoru,
- **promatranje i opisivanje** s ciljem analize podataka,
- **raspravljanje, propitivanje, obrana stava i**
- **uporaba kritičkog mišljenja** kod analize i procesuiranja informacija.

NEKOLIKO NAPUTAKA

IZLAGANJE FOTOGRAFIJA

Predlažemo vam da fotografije izložite na ploči jednu za drugom otisnute na papiru A3 formata (ili ih prikažite na ekranu). Prikaz fotografija na ekranu ima bolji učinak kod „vođene“ analize u odnosu na rad s fotografijom na papiru. Uporaba projektora također omogućuje voditelju da odredi vrijeme potrebno za promatranje vizualnog podražaja te vrijeme za promišljanje.

Tiskanje svih fotografija na papir A3 formata omogućuje istovremeno izlaganje nekoliko fotografija, što je dobar izbor želite li povesti učenike u komparativnu analizu ili traženje sličnih tematskih elemenata na različitim fotografijama.

UPUTE

Odgojno-obrazovni djelatnik, odnosno voditelj daje upute koje slijede jedna iz druge. Članovi skupine slijede upute i bilježe svoje misli prije prijelaza na sljedeće korake gore predstavljanim redosljedom.

PRIMJER SATA 1

(Osnovna škola)

Odabrali smo predstaviti primjer sata kroz fotografiju Nadie Raymond.

S najmlađima predlažemo da krenete od faze manipulacije slike kako bi je bolje razumjeli.

1. PROMOTRITE FOTOGRAFIJU (REKADRIRANO)

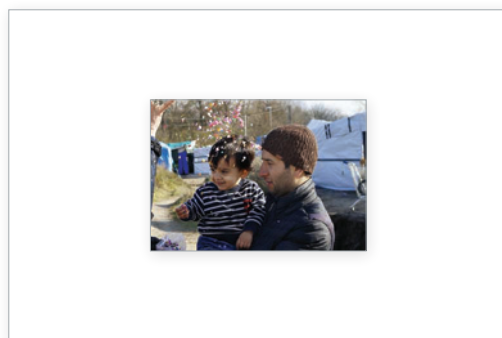
- Pokažite učenicima izrezani dio fotografije na 10 sekundi bez posebnih uputa osim da budu tihi i pažljivi.
- Zamolite ih da razmisle o utiscima koje je fotografija ostavila, ali sami za sebe i bez komentiranja s ostalima.
- U međuvremenu dajte svakom učeniku prazan list papira (ako je moguće formata A3) s dijelom fotografije zalijepljenim na sredinu.

2. ZAMISLITE OSTATAK FOTOGRAFIJE

- **Nacrtajte sve što možete zamisliti** u bijele prostore na papiru.
- U međuvremenu, dok učenici crtaju, prođite pored svakog i zabilježite si njihove utiske iz prvog dijela vježbe.

3. IZLAGANJE RADOVA

- **Izložite crteže jedne pored drugih na ploči.** Usporedite. Razgovarajte o sličnostima i razlikama.
- Na glas pročitajte utiske svih učenika iz prvog dijela.

4. IZGRADI INTERPRETACIJU

- Zamolite svakog pojedinca neka opravda i izloži argumente za mišljenje koje su podijelili s grupom (navedeno u stupcu Osjećaji) navodom jednog ili više elemenata s fotografije - 'Osjetio sam x zbog elementa y'

Naprimjer:

"Osjetila sam radost zbog djetetova osmjeha"

"Osjetio sam sreću zbog ruke koja je bacila konfete"

"Osjetila sam da su uvjeti života teški zbog okruženja u kojem se nalaze."

Sada možete zamoliti mlade da „ispričaju priču temeljenu na elementima na fotografiji koji su njima znakoviti“.

- Ako je moguće, skrenite pažnju na višeznačnost koja se pojavila pri prvom promatranju fotografije (npr. na one koji su prvo primjetili djetetovu radost i one koji su prvo primjetili očevu zabrinutost). Naglasite da nismo svi imali isto tumačenje jer smo se, u neposrednom sjećanju na fotografiju, na jedan element fotografije usredotočili više nego na ostale. Istaknite, ako se to odnosi na određene fotografije, da jedan element može biti toliko snažan da vodi k jednoglasno prihvaćenoj interpretaciji. Na takvu neupitnu poruku obično ciljaju oglašivači kod osmišljanja svojih radova.

5. FOTOGRAFIJA U IZVORNOM KADRU

- Prikažite izvornu fotografiju te sve ono što je zaista prikazano na snimku kao i ono što su djeca mogla zamisliti.
○ Identificirajte pojedinosti koje odaju nešto o onomu što se nije vidjelo (primjerice: smjer bodljikave žice omogućuje da se slijeva zamisli veći stup, zbog položaja muškarčeva lijevog ramena dok sjedi na klupi lako je zamisliti da je nekoga zagrio lijevom rukom) te zbog kojih se daje naslutiti što se nalazi izvan kadra.
○ Zatim izložite naziv fotografije i ime fotografkinje (Nadia Raymond; Mary Poppins u Calaisu. Smjestite snimak u mjesto i vrijeme kada je nastao (Callais, ožujak 2016.). Osmislite hipoteze o stvaranju fotografije.

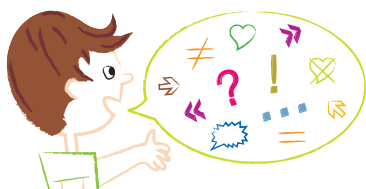
6. PROČITAJTE ŠTO FOTOGRAFKINJA KAŽE O FOTOGRAFIJI

Na stranici 23 pročitajte kako fotografiju komentira autorica, koji su joj bili uvjeti rada i namjere.

PR!MJER SATA 2

1. PROMOTRI I OPIŠI

● **Pokažite fotografiju** grupi na 10-15 sekundi, bez posebnih uputa osim da budu tihi i pažljivi.

● **Zamolite učenike da zapišu:**

- Jednu stvar koju 'uzimaju' s fotografije;
- Utisak koji ostavlja, ili osjećaj koji su imali prilikom gledanja.

Ovaj korak je bitan jer se njime kroz individualni rad može izbjeći kasnije ponavljanje jednih od drugih.

● **Pročitajte**

Primjeri:

- sreća i nježnost unatoč teškim uvjetima;
- pružanje utjehe;
- trenutak razmjene;
- sreća i svjestnost stvarnosti;
- svjetlost, pokret

Na ploči razvrstajte odgovore u dvije kolone - jednu za osjećaje, drugu za opise.

Zapišite sve odgovore bez komentiranja; ne započinite razgovor u ovom prvom koraku.

U primjeru dolje možete vidjeti kako to funkcionira - odgovori su posloženi prema redoslijedu javljanja, u kasnijem će se koraku stvaljati u odnos.

Osjećaji:

Užitak i nježnost.

3 osobe koje dijele zajednički doživljaj.

Pružanje utjehe, sreće, radosti.

Svjetlost, kretanja.

...

Opis:

Osmjeh djeteta koje je u centru fotografije.

Djete u rukama muškarca koji je okrenut prema ženi i gleda je.

U prvom planu izdignuta ruka žene koja baca konfete.

...

2. OPIŠI FOTOGRAFIJU

● Ponovno pokažite fotografiju.

● Proverite jesu li svi opisni elementi prisutni (svi oni koje su naveli članovi skupine). Unesite ispravke i izbrišite s popisa sve ono što se ne pojavljuje na fotografiji. (Svašta se može dogoditi! Primjerice, ovdje se usporedne linije na nebu mogu protumačiti kao žice dalekovoda, a možda i tragovi zrakoplova?

U tom slučaju, zadržat ćemo odrednicu „dvostruke sporedne linije“ kao opisni element te navesti „žice dalekovoda“ ili „tragovi zrakoplova“ pod konotacijom.)

● Dopunite stupac pod naslovom Opis te dodajte sve elemente koji dotad nisu spomenuti. Možete upotrijebiti različite boje za označavanje te zamoliti mlade neka razlikuju:

- vizualne elemente (lica, osmijehe, geste, itd.) - osvjetljenje, kontrast;
- linije i oblike;
- mjesto na kojemu se nalaze elementi u kadru (gore/dolje, desno/lijevo, itd.).

Vizualni elementi

U prvom planu:

- ruka žene koja baca konfete;
- cvijeće na šeširu (poput Mary Poppins);
- nasmiješeno dijete u rukama muškarca.

U pozadini :

- improvizirani kamp; tri kuće lijevo

Boja i svjetlo

- svijetla i šarena fotografija;
- svjetlost dolazi s desne strane

Linije i oblici

- vertikalna ruka na lijevoj 1/3 slike;
- vertikalno tijelo muškarca na desnoj 1/3 slike
- visoko linija horizonta

Dubina

Fotografija nosi informacije i u prednjem i u stražnjem planu.

OPanorama/groplan

Upitajte mladiće i djevojke mogu li se svi elementi fotografije opisati prilikom promatranja iz daljine. U stupcu Opis navedite sve one elemente koji se vide tek kada se promatrač približi.

● Identificirajte dodatne elemente

Kod nekih fotografija korisno je pogledati pisane vizualne elemente (tekst, logo i sl.), slike u slici (slika, fotografija) te mjesta na kojima su elementi smješteni u kadru (gore/dolje, desno/lijevo, itd.).

3. IZGRADI INTERPRETACIJU

- Zamolite svakog pojedinca neka opravda i izloži argumente za mišljenje koje su podijelili s grupom (navedeno u stupcu Osjećaji) navodom jednoga ili više elemenata s fotografije.
- Potaknite grupu na spajanje, jedan po jedan, elemenata u stupcu Osjećaji s onima u stupcu Opis koristeći izraze kao što je „U meni se pobudio taj i taj osjećaj zbog tog i tog elementa“. Neka elemente u različitim stupcima spoje strelicama.

Primjerice:

- "Osjetio sam veselje zbog djetetovog osmijeha."
- " Osjetio sam sreću zbog konfeta u zraku."
- " Osjetila sam neku težinu zbog izgleda kampa."
- "Osjetila sam da je otac svjestan realnosti zbog njegovih očiju."

Sada možete zamoliti mlade da „ispričaju priču temeljenu na elementima na fotografiji koji su njima znakoviti“.

Sada je trenutak za raspravu na razini skupine te objedinjenje različitih **Poruka** fotografije

- Ako je moguće, skrenite pažnju na višeznačnost koja se pojavila pri prvom promatranju fotografije (npr. na one koji su prvo primjetili djetetovu radosti i one koji su prvo primjetili očevu zabrinutost).
- Naglasite da nismo svi imali isto tumačenje jer smo se, u neposrednom sjećanju na fotografiju, na jedan element fotografije usredotočili više nego na ostale.
- Istaknite, ako se to odnosi na određene fotografije, da jedan element može biti toliko snažan da vodi k jednoglasno prihvaćenoj interpretaciji. Na takvu neupitnu poruku obično ciljaju oglašivači kod osmišljanja svojih radova.
- Zatim izložite naziv fotografije i ime fotografkinje. Smjestite snimak u mjesto i vrijeme kada je nastao. Osmislite hipoteze o stvaranju fotografije.

(Istaknite da smo ovu fotografiju protumačili u kontekstu u kojemu trenutno živimo, kada je migrantima prepriječen prolaz na granicama nekih zemalja te zbog toga žive u kampovima. Ovaj fenomen Bourdieu naziva kulturnom referencom promatrača.)

4. PRIMJER VJEŽBE: PROMJENA KADRA

Prekrijte dio prizora te ga prikažite iz drugačijeg kadra ili prikažite samo jedan detalj. **Zatim mladima postavite pitanje: Koji okvir odgovara kojemu tumačenju?**

Prvi kadar prikazuje više očev pogled i kamp, drugi se više fokusira na ženu, dijete i konfete i prikazuje kuću izvan kampa.

Objasnite da se svakim kadrom postavlja vidljivi prostor koji je prikazan i prostor izvan kadra koji nije prikazan (ali koji svatko od nas zamišlja).

1

2

5. ANALIZIRAJTE ŠTO FOTOGRAF KAZUJE OVOM SLIKOM

Dokument na stranici 23 omogućuje vam usporedbu načina na koji je fotografija percipirana i doživljena s informacijama koje je fotograf dao o tome kako je snimljena te svojim namjerama.

Sudionici će uvidjeti da, kada se ukloni iz konteksta, slika može preuzeti svakojaka značenja ovisno o kulturnom okruženju i vremenskom razdoblju u kojemu živi promatrač.

Podrška za analizu slika

POKAZIVANJE FOTOGRAFJA

Photo 1
Nadia Raymond

Photo 2
Flore-Aël Surun / Tendance Floue

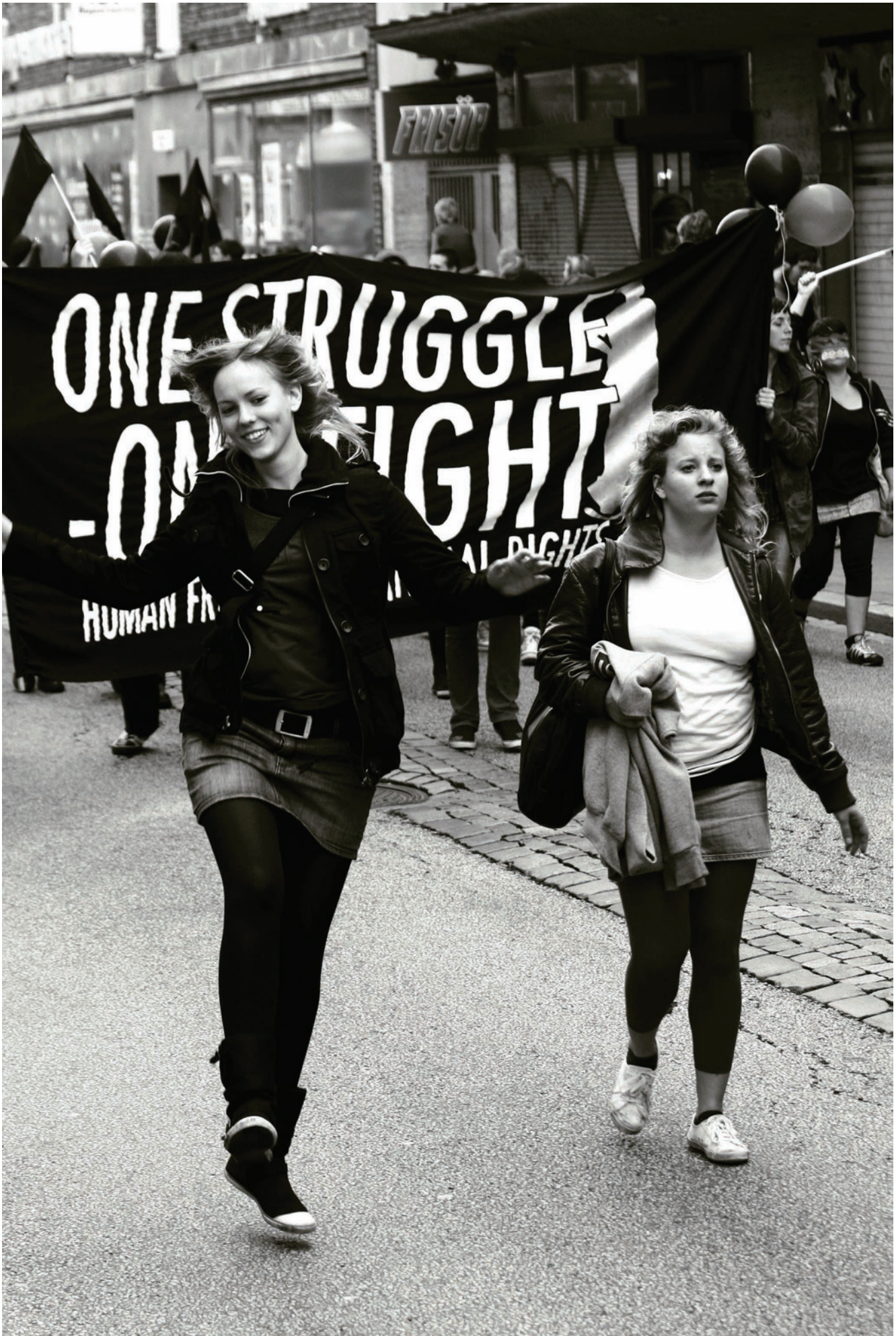

Photo 3
Marina Kelava

Photo 4
Marina Kelava

Photo 5
Agnieszka Pajęzkowska

Photo 6
Agnieszka Pajączkowska

Photo 7
Olmo Calvo

Photo 8
Olmo Calvo

PR!MJER SATA: RAD!ON!CA FOTOGRAF!JE

Primjer tijeka radionice fotografije za djecu i mlade:

U svakom kvadratiću predstavljeni su samo neki od mnogih mogućih odgovora.

1. FOTOGRAFIJE I ANALIZA FOTOGRAFIJA

- Predstavite fotografije različitih fotografa.
- Analiza fotografija: što vidim, što osjećam

Možete predložiti da se svi usredotoče na ljudske elemente na predstavljenim fotografijama. Mladi će saznati koju će temu istraživati i kako će predstaviti svoje radove (na izložbi, projekcijom na velikom platnu, itd.).

2. KAKO KORISTITI FOTOAPARAT

- Objasnite kako se služiti fotoaparatom i osnovna pravila kadriranja i kompozicije. Naglasite koliko je osjetljiva tema načina pristupa subjektu.

Na kraju sata, svakom sudioniku dajte fotoaparat koji će biti kod njih jedan tjedan te kojim će zabilježiti 20 fotografija na zadanu temu (primjerice: suživot).

PRVI NIZ SNIMAKA

Ovisno o broju fotoaparata koje imate na raspolaganju, ovo može potrajati nekoliko tjedana. Da biste izbjegli pad zanimanja, pokušajte ograničiti potrebno vrijeme na jedan mjesec. To znači da će vam trebati najmanje jedan fotoaparat na četiri sudionika.

3. PREDSTAVLJANJE I ANALIZA PRVIH REZULTATA

- Grupno predstavljanje se upriličuje čim se vrate svi fotoaparati te se tada projiciraju snimljene fotografije. U analizi se osobito usredotočite na odabir vremena i prostora.
- Svi su pozvani dati mišljenje o radovima svojih suučenika i izraziti osjećaje o viđenom

Drugi sat analiziranja fotografija

Savjetujemo vam da drugi sat analiziranja fotografija održite nakon što su svi sudionici snimili prvi niz fotografija s ciljem boljeg povezivanja teorije i prakse.

- Usredotočite se na one elemente kojima se može bolje upravljati prilikom snimanja (osvjetljenje, kontrast, linije i oblici, žarišta, postavljanje unutar kadra, itd.).
- Objasnite da su svi ti elementi (katkad namjerni, katkad nehotični) ključni čimbenici pri čitanju i analizi fotografije.
- Dajte savjet za buduće fotografije.

4. IZGRADITE VLASTITU SLIKU

DRUGI NIZ SNIMAKA

Svaki sudionik dobiva fotoaparat na još osam dana te snima 20 novih fotografija. Do kraja radionice, svatko od njih snimit će 40 fotografija.

Analiza fotografija i prvi odabir

- Grupno predstavljanje se upriličuje čim se vrate svi fotoaparati te se tada projiciraju snimljene fotografije. U analizi se osobito usredotočite na odabir vremena i prostora.
- Svi su pozvani dati mišljenje o radovima svojih suučenika i izraziti osjećaje o viđenom.
- Istaknite fotografije koje su izazvale najsnažnije osjećaje. Učenicima se predstavlja perspektiva njihovih suučenika. Skupina raspravlja o različitim osjećajima koji su se pobudili.
- Raspravite te se dogovorite koje fotografije bi trebale ući u prvi grupni odabir.

5. ODABIR PREZENTACIJE ZA JAVNOST

Voditelj skupine (odrasla osoba) odgovoran je za konačni odabir pri čemu uzima u obzir mišljenja mladih. Sat koji slijedi posvećen je objašnjenju umjetničkih odbira.

Izlaganje dovršenih radova.

Upriličite izložbu na kojoj ćete vanjskoj publici prikazati kako su mladi istraživali osjećaje svojih vršnjaka i odraslih.

ŠTO JE TO RADIONICA PISANJA?

Ligue de l'Enseignement promiće umjetničko obrazovanje temeljeno na umjetničkim i kulturnim djelatnostima osmišljenima s ciljem jamstva cjeloživotne neovisnosti. Praksa čitanja i pisanja temelji se na jednom ključnom pitanju: dekonstrukciji simbola koji oblikuju društvo.

Radionice pisanja prostor su na kojemu se spajaju amateri i profesionalci u načelu razmjene između pojedinca i skupine, osobnim gledištem svakog pojedinca te univerzalne naravi kulturnog pristupa.

Radionice pisanja omogućuju ljudima:

- ▲ pristup imaginarnom prostoru kroz rad koji aktivira emocije i stvaralačku sposobnost spisatelja,
- ▲ spoj s književnošću kroz upoznavanje s književnim djelima i autorima,
- ▲ iskustvo stvaralačkog procesa sa svim popratnim rizicima i užitcima te
- ▲ izgradnju bliskog odnosa s književnošću kroz užitek čitanja i pisanja.

VOĐENJE AKTIVNOSTI PISANJA S MLADIMA

Postoji bezbroj načina kako pružiti podršku djeci i mladima kroz vježbe pisanja.

1 Zadani okvir

„Imajte povjerenja jedni u druge i uzmite u obzir nedostatak znanja te osjećaje nelagode i srama kao neočekivane resurse. Imaginacija je nešto što cijelo čovječanstvo dijeli. Nikada se ne smanjuje, nikada se ne koristi riječima nemogućnosti: blokade su zamišljeni čvorovi. Moramo zaboraviti stav temeljen na volji. Pisanje je ponajprije rad s i na vlastitim slabostima. Od ključne je važnosti odati zasluge sudionicima, tkogod oni bili, podariti im bratstvo (što su teže situacije s kojima se suočavaju, to je veća potreba za empatijom). Uvijek moramo velikodušno dijeliti ohrabrenje, podršku i odobravanje, osobito kada je riječ o radovima najmlađih, koje bi oni trebali shvatiti kao jednostavan čin otkrića. Nikada ne donosite vrijednosne sudove, nikada ne izričite negativnu kritiku, nikada se prema najmlađim spisateljima ne odnosite s nestrpljivošću i sa stavom moralne nadmoći.“

Hubert Haddad, izvadak iz Six Principes Majeurs en Prélude, Principe V, u Le Nouveau Magasin d'Écriture, Ed Zulma, 2006.

Unutar aktivnosti „p.s. Pokrenimo solidarnost!“, radionica pisanja prati sljedeća načela:

- ▲ Pisanje ima svoj kontekst: ono je aktivnost koja mora sadržavati rasprave o relevantnim temama prije početka samog čina pisanja.
- ▲ Pisanje ima svoja obilježja: vezano je uz fotografiju koja daje temelj i potporu za tekst koji je nadahnula.
- ▲ Pisanje ima svoju publiku: tekst ima zamišljenog čitatelja, što je jedan od najvažnijih kriterija koji potiču nekoga na stvaranje pisanog djela.
- ▲ Mladi spisatelji moraju imati mogućnost izbora: istinsko ulaganje u sebe nemoguće je bez mogućnosti izbora kao što je odabir fotografije o kojoj će se pisati ili odabir spisateljske forme itd.
- ▲ Pisanje mora biti kreativno: mora biti potpuno odvojeno od radova za školu te se stoga ne smije ocjenjivati.
- ▲ Napisano se uvijek može mijenjati: prva verzija gotovo nikada nije najbolja. Međutim, u određenom trenutku spisatelj mora odlučiti da je vrijeme da stane s radom.
- ▲ **Kolektivna čitanja radnih verzija ili dovršenih tekstova doprinosi rastu kvalitete napisanog:** važno je strogo odvojiti čitanja. Tijekom davanja komentara svi sudionici moraju biti zaštićeni. Također je to prilika da se sudionike obrazuje o kritičkoj raspravi i procjeni

2 Pisanje i fotografija

Okvir „p.s. Pokreni solidarnost!“ sadrži aktivnosti pisanja temeljene na fotografijama. Te fotografije jednostavan su alat koji služi kao poticaj pisanja. Većina ljudi upoznata je s jezikom fotografije. Fotografija nam se obraća. Pomaže sudioniku da pronađe svoje riječi aktivacijom njegove mašte. Može se opisati. Istodobno pobuđuje osjećaje i sjećanja.

Poziva nas na razmatranje implicitnog, onoga što je izvan kadra. Ove odskočne daske za priče, imaginaciju i pisanje mogu se stvoriti za svaku odabranu fotografiju:

- opišite sliku nekome tko je nije vidio;
- zamislite što je osobu s fotografije dovelo ovamo;
- zamislite što je osoba s fotografije doživljavala onoga dana kada je fotografija snimljena;
- zamislite što se odvija izvan okvira fotografije;
- opišite lica osoba s fotografije;
- osmislite naslov fotografije;
- opišite prizor, usredotočivši se uglavnom na boje;
- zamislite razgovor osobe s fotografije s nekim izvan okvira fotografije;
- zamislite razgovor osobe s fotografije s fotografom;
- zamislite kako stvari izgledaju iz gledišta nekog predmeta s fotografije te
- zamislite o čemu sanja osoba s fotografije.

3 Igra riječima

S ciljem kidanja okova imaginacije i nadahnuća spisateljima te jačanja stvaralačkog duha, korisno je održati jedan ili više sati igre riječima.

Pisanje s ciljem izazivanja osjećaja jest izazov jer se naslanja na stvaralački proces koji u idealnom slučaju uzima u obzir stil, formu i emocionalni intenzitet izražaja.

Za poticaj pisanju, kako bi se izbjeglo pisanje od nule, često je jednostavnije unaprijed postaviti granice koje zahtijevaju da tekst ima određeni oblik te omogućuju spisateljima da se poigraju s načinom izražavanja unutar zadanog okvira.

4 Pisanje haiku pjesama

Pisanje haiku pjesama iskustvo je koje obogaćuje pojedinca na putu prema književnom pisanju. Istodobno potiče imaginaciju i pisanje.

Na sljedećoj stranici predstavljena je jednostavna radionica kojom djecu vodimo kroz pisanje pjesama.

PR!MJER HA!KU PJESME

Haiku je stroga pjesnička forma porijeklom iz Japana sa snažnom simboličkom sastavnicom. To je iznimno kratka pjesma čiji je cilj izraziti prolaznost života.

Pozadina

U okviru poticaja za pisanje na koje smo ovdje usredotočeni, cilj je postići duh haiku pjesme, književnog oblika iznimno suptilnog u prozodiji te osjećajnog u progresiji.

- Zamolimo djecu da se prisjete nekog trenutka u kojemu su iskusili pravu emociju. Radi teme o kojoj raspravljamo, taj bi osjećaj na neki način trebao biti povezan s temom solidarnosti i fotografijom koju će tekst popratiti.
- Nakon što odrede osjećaj, vrijeme je za pisanje. Haiku se nikada ne piše isprva. Napiše se jednom pa drugi put, nakon toga doradi, zatim ispuni cijelim nizom osjećaja (tuga, radost, srdžba, itd.). Haiku nerijetko svjedoči o viđenju života bez ikakvih sugestija, bez ikakvih viškova.

Forma

Za puriste, haiku:

- sadrži 17 slogova raspoređena u tri kratka stiha od pet, sedam i pet slogova (možemo zadržati taj ritam „kratki, dugi, kratki“ te si uzeti malo pjesničke slobode s brojem slogova),
- izbjegava rimu,
- obično započinje panoramom, a završava detaljem; ključ haiku pjesme nerijetko se nalazi u posljednjem stihu s najjačom emocijom,
- uvijek sadrži jednu riječ (kigo) koja se odnosi na prirodu ili neku ključnu riječ o jednome od četiri godišnja doba,
- oslanja se na svih pet osjeta
- ima vrlo jednostavan i jasan stil: bez objašnjenja, s vrlo malo članova i priloga,
- piše se u sadašnjem vremenu,
- svaki stih započinje velikim početnim slovom i
- izbjegava interpunkciju.

Primjeri

Sve male skupine
Čaplje na nebu
Jesenji suton

Ryokan (japanski pjesnik,
1758-1831)

Vjetar
Oklijevajući
Povuče dim cigarete

Paul Éluard (1895-1952)

Primjer haiku pjesama koje su napisala djeca u sklopu ove aktivnosti

Zimsko jutro Dvije
sjenice bore se Za
maslac
(učenic iz CM2)

Jastučić za igle
I bez igre
Život djece robova
(Issa, Valence)

Ljepota u košari
Crnilo sljedećeg dana
Je došlo
(učenic iz CM2)

Boja ljudskog bića Ne
odlučuje
O dubini prijateljstva
(Tiphaine, 13 godina)

Trudnica
Traži novac u snijegu
Autobus čeka
(Eddie Garnier)

Hirošima ujesen
Najednom zalazak sunca
Boje krvi
(Sasaki Toshimitou)

Zimi se znoji
Nosi pretešku torbu
Posla za Afrikance
(Aïcha)

O prljavu pregaču
Djevojčica briše ruku
Kojom se rukavala sa strancem
(T.B.)

Podajte svijetu
Krhki mir
Omotan u svilene plahte
(Aude)

Sretnici poput Borisa
Koji nasmijaše
Djecu iz drugih zemalja
(Manon)

PR!MJER S!TA:

R!D!●N!C! P!S!N!J!A

Ciljevi radionice pisanja

Ako riskiramo i pokušamo prihvatiti činjenicu da svi možemo biti kreativni, tada već šaljemo poruku solidarnosti.

U jednoj radionici ispunjavamo dva glavna cilja suvremenog odgoja i obrazovanja: građanski odgoj i obrazovanje te umjetičko obrazovanje i kulturno iskustvo o drugome.

Stoga je ona ujedno književna aktivnost i građansko djelovanje jer uključuje stvaranje pisanog/pjesničkog djela za nepoznatu sobu u obliku odjeka fotografije koja je sama po sebi već simbol različitosti u našem društvu. Ova radionica omogućuje sudionicima da istraže vlastite predrasude i stajališta o migraciji, mladima, obitelji, invaliditetu, međugeneracijskim odnosima itd.

Sljedeća radionica skladno se uklapa u općenite ciljeve projekta: promišljanje rasizma, diskriminacije, stava prema drugima, itd. te pomaže sudionicima otkriti užitak i moć pisanja te izazivanja emocionalne reakcije kod primatelja.

Pokrenimo solidarnost znači da smo svjesni da je naše postojanje nemoguće bez drugih, da nas sve međusobno povezuje golema mreža zahvaljujući kojoj se stvara sposobnost suživota, da svi mi svakodnevno izrađujemo tkanje sastavljeno od niti gesta, djela, razgovora, onoga što pišemo, kako promatramo jedni druge...

RADIONICA 1

MATERIJALI

- nekoliko pjesama, početni stihovi
- ljepljiva traka ili ljepilo
- papir A4 formata, trakice od papira.

SLIJED

Promotri

Fotografije koje nam prikazuju djelić raznolikosti našega svijeta.

Promotrite ih i na komadić papira zapišite po jednu riječ koja vam pada na pamet za svaku fotografiju. (Na kraju će svatko imati osam riječi.)

Potraži nadahnuće

Uvijek promatramo kroz vizir onoga što nam je poznato, što smo iskusili, uz pomoć onoga što su nam predale starije generacije, onoga što nam je dala naša kultura. Pjesnici pišu o bratstvu, miru, nadi, revoluciji, boli i sličnim stvarima. Upravo oni pomoći će nam da skujemo vlastiti stav o svoj tog raznolikosti.

- Prepisat ćete izraze i kratke poetske fraze koje ćete dodijeliti fotografiji po vlastitom izboru. Prije toga, uzet ćete komad praznoga papira koji ćete iskomadati na trakice te trakice spajati s fotografijama.
- Ovaj dio vježbe je gotov kada se uz svaku od fotografija poveže pet komadića papira.

Otkrij poveznice

Odaberite fotografiju i pronađite trakicu na kojoj ste o njoj napisali svoju riječ. Na sredinu papira zalijepite rubove pet komadića papira.

Koristeći asocijacije, sjetite se riječi koja povezuje vašu riječ sa svakom od riječi na ostalim trakicama. Za svaku od tih pet riječi, domislite se još dvije ponovno se koristeći poveznicama, a zatim još tri imajući u vidu obilježja riječi.

Primjer: Obilježja riječi „raznolikost“ navode nas na sljedeće riječi: različitost, prazno, razno, glasno, basna, san, dan, dlan, itd.

Napiši prvu verziju

Sada ste već na rubu izrade teksta. Sve što sada trebate jest iz tih postojećih materijala stvoriti tekstualni oblik (izraze i riječi). Koristeći što više prikupljenih materijala te uz dodavanje što je manje moguće osim riječi koje će ih povezivati, napišite prvu verziju povezanu sa središnjom riječi, ali bez uporabe te riječi.

Za to imate 10 minuta. (Ovo je najavljeni vremenski okvir, no voditelj može produžiti vrijeme za pisanje jer je ipak najvažnije da svaka osoba napiše nešto.)

Tekst ne bi trebao biti duži od jedne stranice A4 formata (ali možete upotrijebiti i formate A5 ili A6). Pronađite početni stih kojim ćete započeti...

Prikaži

Postavite tekstove na ploču. Pročitat ćete ih dobronamjerno i u njima potražiti poveznice, nešto zajedničko. Pritom se poslužite riječima na svojoj trakici i svojom zbirkom pjesama.

Pročitajte tekst i pridodajte mu jednu od sedam riječi preostalih na vašem papiriću. Na drugi papirić prepisite neki izraz koji vam se svidio, koji kao da se obraća baš vama, koji odgovara vašem tekstu.

Ponovite postupak sve dok ne smjestite sve riječi i ne prepisete isti broj izraza.

Napomena: kada tekst ima sedam riječi, ne smijete mu dodavati nove.

Proširi

- Spustite s ploče svoj tekst i pripadajuće mu riječi.

- Od popratnih riječi odaberite jednu koja naizgled najmanje odgovara vašem tekstu.

- Napravite dva popisa od tri riječi koristeći asocijacije za prvi i značenje riječi za drugi. (vidi korak 5).

Sjeti se publike

Sjetite se nekoga tko vam je blizak (roditelj, prijatelj) ili javne osobe kojoj biste voljeli posvetiti tekst.

Unesite izmjene i nove materijale (riječi i izraze koje ste uzeli). Dodajte, uklonite, prebacite, preinačite... Imajte na umu osobu kojoj ste posvetili svoj tekst (koju ne biste trebali imenovati).

Pošalji

Prepišite tekst na razglednicu, pri čemu obratite pažnju na čitljivost, prezentaciju, točnost, itd. – Pošaljite je ... najprije sudionicima.

Zatim nepoznatom primatelju.

Slušaj

Poslušaj vlastiti tekst. Svatko će nasumce izvući jedan tekst, pripremiti se te ga pročitati s ciljem da svi ostali uživaju u tome.

Analiziraj

Analizirajte konkretne aktivnosti, kao što je filmska radionica; što ste doznali, shvatili, na čemu ste radili za trajanja ove radionice pisanja; kako ste se osjećali, kada ste se tako osjećali, itd.

RADIONICA 2 VARIJACIJA: ZID SOLIDARNOSTI

MATERIJALI

- mnoštvo pjesama
- ljepljiva traka ili ljepilo
- papir A4 formata, trakice od papira,
- početni stihovi,
- projektna vizualna pomagala i kartice (nekoliko više od broja sudionika)

SLIJED

Konstruirajte

Postavite šest vizualnih pomagala uz dva prazna papira. Svaki list presavijte na četiri dijela (time ćete dobiti 48 kvadratića, „cigle“ u zidu). Koristeći asocijacije, popunite svaki list prema sljedećim smjernicama: svaka cigla mora sadržavati najmanje jednu riječ. Pročitajte ostale riječi dok napredujete kako vam se ne bi ponavljale.

Prisvojite

Pročitajte, pogledajte, odaberite... jednu od šest fotografija (zajedno s pripadajućim vizualnim pomagalicama) i na donji list zapišite riječ koja nedostaje, neku koja vam je važna, a još nije navedena. Zapišite je na dlan i na taj način prisvojite (ona je dio vas, vaš unutarnji prostor, vaša obveza, vaš san, vaša pobuna..).

Is crtajte obris

Is crtajte obris svojega dlana na novom listu papira. Na kraju svakog prsta (kod nokta) asocijacijama dođite do i zapišite riječi povezane s onom zapisanom na vašem dlanu. Zatim ispružite prste te u svaki od njih zapišite još po najmanje tri riječi uz onu koju ste zapisali na sam vrh. Između riječi ostavite dovoljno mjesta da zapišete još nešto. Pazite da nikomu ne pokažete riječ koju ste zapisali na dlan.

Poradite na središnjoj riječi

.....onoj zapisanoj na vašem dlanu, no sada se posvetite obilježjima te riječi te potražite riječi koje joj odgovaraju na temelj slova, glasova i broja slogova.

Primjer: S riječju „ruka“ rimuje se: buka, muka, tuka, kuka, luka, štuka, itd. Navedite desetak riječi.

Priskoči u pomoć

Potrebni su nam drugi (vršnjaci koji zajedno s nama proživljavaju pustolovinu ove radionice i spisatelji koji su tu bili prije nas), njihova gledišta, kultura i književnost koju stvaraju. Stoga ćemo i mi pomoći drugima.

Prosljedite dlan osobi slijeva koja će zapisati (ponuditi) riječ u prstu, a do koje je došla ili asocijacijama (igra značenja) ili obilježjima riječi (igrom zvukova).

Razmijenite kulturno iskustvo; , ne pišemo sami za sebe zatvoreni u visokoj nedodirljivoj kuli...

- Podijelite književne tekstove.

Podijeli zid

Izrežite 6 x 8 cigli (48) svojega zida te ih podijelite među sudionicima. Osmišljanje poetskih izraza: Svaka osoba, nadahnuta književnim svijetom, osmišljava pet poetskih izraza koristeći riječi na papirnatom dlanu. Napomena: ne koristiti riječ zapisanu na dlanu.

Složi

- Sada ste već na rubu izrade teksta. Sve što sada trebate jest od tih postojećih materijala stvoriti tekstualni oblik (izraze i riječi) isprepletanjem ovih životnih niti. Koristeći što više prikupljenih materijala, što više nagomilanih zaliha te uz dodavanje što je manje moguće osim riječi koje će ih povezivati, napišite prvu verziju povezanu sa središnjom riječi, ali bez uporabe te riječi.
- Ispišite početni stih ili redak kojime ćete započeti svoj tekst.
- Za to imate 10 minuta. (Ovo je najavljeni vremenski okvir, no voditelj može produžiti vrijeme za pisanje jer je ipak najvažnije da svaka osoba napiše nešto.)
- Tekst ne bi trebao biti duži od jedne stranice A4 formata (ali možete upotrijebiti i A5 ili A6 format).

Živi bratstvo

Katkad nam put prema bratstvu prepriječi činjenica da je ono što vidimo samo jedan dio druge osobe (njezin izgled), samo jedan sloj svega onoga što ta osoba jest. Nerijetko se ni ne potrudimo doznati više o toj osobi. Sada ćemo se potruditi to učiniti. Svaka osoba prekrije dio svojega teksta te prosljedi taj napola skriven tekst. Ostali će pisati u praznine, popuniti ih retcima, stihovima i slično.

Ispravi

- Nakon što vam se vaš papir vrati, pregledajte novi materijal, koji će vjerojatno biti iznenađujuć odmak u odnosu na vaš originalni tekst.
- Nakon odabira potencijalnog primatelja (sjetite se osobe s kojom ste bliski, poput roditelja ili prijatelja ili odaberite javnu osobu kojoj biste voljeli poslati/posvetiti svoj tekst), upotrijebit ćete novi materijal te napisati novu pjesmovnu poruku, tekst u prvom i drugom licu koji ćete zapisati na razglednicu. Prilikom unošenja ispravaka, ne bojte se dodavanja, uklanjanja, premještanja, zamjene i preinake.

Prepiši na razglednicu

...obradi pažnju na čitljivost, prezentaciju, točnost, itd.

Pošalji...

- najprije sudionicima (grupno čitanje), - zatim nepoznatom primatelju.

Analiziraj

Porazgovarajte o konkretnim aktivnostima, kao što je filmska radionica; što ste doznali, shvatili, na čemu ste radili za trajanja ove radionice pisanja; kako ste se osjećali, kada ste se tako osjećali, itd.

Kako ćemo sačuvati napisano?

Zajednički odlučite želite li izraditi zbirku, glasilo, organizirati izložbu ili neko slično događanje itd.

ZAHVALE

Osobe koje su sudjelovale u izradi priručnika:

Fatima Akkacha, chargée de mission éducation, Ligue de l'enseignement

Yves Béal, écrivain, formateur

Pauline Begrand, Ligue de l'enseignement de Savoie

Estelle Brière-Mézière, Ligue de l'enseignement de Haute-Savoie

Pauline Brousse, Ligue de l'enseignement de l'Yonne

Yves Bon, Ligue de l'enseignement de Rhône-Alpes

Charles Conte, chargé de mission laïcité, Ligue de l'enseignement

Coralie Duval, Ligue de l'enseignement de Franche-Comté

Emilie Gagnière, Ligue de l'enseignement de l'Isère

Anne Lidove, Ciné-Ligue Hauts-de-France

Philippe Moscarola, Ligue de l'enseignement Rhône-Alpes

Domitille Nyffenegger, Chargée de mission Europe, Ligue de l'enseignement

Muriel Pernet, Ligue de l'enseignement des Deux-Sèvres

HRVATSKA VERZIJA:

Prijevod: Maja Ivanković

Lektura: Nevena Erak

Prilagodba: Lana Jurman

KONTAKT:

Centar za mirovne studije

Selska cesta 112a;
10000 Zagreb

tel/fax: +385 1 482 00 94

cms@cms.hr

CMS je nevladina, neprofitna organizacija koja promiče nenasilje, ljudska prava i društvenu promjenu povezujući obrazovanje, istraživanje i aktivizam.

.....

**Priručnik za nastavnice
p.s. Pokreni solidarnost!**

.....

www.cms.hr